

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby

Grafika v souvislostech
(Zprávy do Súdánu)

Bakalářská práce

Autor: Gabriela Vorlická

Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Grafická tvorba - multimédia

Vedoucí práce: doc. Jaroslava Severová

Hradec Králové

2015

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
Pedagogická fakulta
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Gabriela Vorlická**
Osobní číslo: **P101047**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Grafická tvorba - multimédia**
Název tématu: **Grafika v souvislostech**
Zadávající katedra: **Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Ilustrace, volná grafika, autorská kniha, kombinované techniky

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- **ROESELOVÁ, V. Techniky ve výtvarné výchově. Praha : Sarah, 1996. 241 s. ISBN 80-902267-1-X.**
- **MARCO, Jindřich. O grafice. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1981. 512 s. ISBN 23-028-81**
- **BARTOŇ, Ing. Jaroslav. Tiskové techniky: předtisková příprava. 2. Štětí: Vyšší odborná škola obalové techniky Štětí, 2000. 34 s. ISBN 80-902540-0-4.**

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Jaroslava Severová

Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby

Datum zadání bakalářské práce: **10. prosince 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. června 2015**

doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.
děkan

L.S.

Mgr. art. Mária Hromadová, ArtD.
vedoucí katedry

V Hradci Králové dne 16. června 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 25. 6. 2015

Anotace

VORLICKÁ, Gabriela. *Grafika v souvislostech - Zprávy do Súdánu*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 68 s. Bakalářská práce.

Zprávy do Súdánu je autorská kniha inspirovaná telefonními hovory. Z telefonních hovorů se stávají „telefonní kresby“, které reflektují autorův tok myšlenek, jeho přání a fantazie. Kresby ilustrují momentální pocity a prožitky v daném období. Hlavním atributem se stává kresba, která charakterizuje celou autorskou knihu a další subjekty jako jsou klasické a digitální tisky, jež knihu doplňují. Tato práce zkoumá variabilitu počítačové a klasické grafiky a jejich vzájemné prolínání, vztah mezi nimi a možnosti použití. Výsledkem práce je na jedné straně část teoretická, která popisuje, jak práce vznikala. Na straně druhé je to část praktická, která se stává samostatným výtvarným souborem, jenž obsahuje prvky jak klasické, tak počítačové grafiky.

Klíčová slova: grafika, kresba, autorská kniha

Annotation

VORLICKÁ, Gabriela. *Graphics in Context – The News to Sudan*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2015. 68 pp. Bachelor Degree Thesis.

The News to Sudan is an authorial book inspired by phone calls. The phone calls are presented in the form of “phone drawings” that reflect the author’s flow of thoughts, wishes and fantasy. The drawings illustrate current feelings and experiences in the particular time. The main attribute of the book is drawing that characterizes the whole authorial book. Next subjects supplementing the book are classical and digital prints. The thesis deals with variability of classical and computer graphics, their penetration and the relationship between them. It also investigates the possibilities of their use. The outcome of the thesis is both the theoretical part that describes the origins of the work and the practical part that forms an individual collection of art which contains classical and digital prints.

Key words: graphics, drawing, art book

Poděkování

Poděkování patří vedoucí bakalářské práce doc. Jaroslavě Severové za konzultaci a věcné připomínky. Dále bych ráda poděkovala panu magistru Lubomíru Netušilovi za jeho ochotu, rady a čas, které mi věnoval při práci v ateliéru Grafiky.

Obsah

Úvod.....	9
1 Kresba.....	11
1.1 Kresba a její dělení	12
1.2 Techniky kresby suchou stopou	13
2 Grafika	15
2.1 Umělecká grafika	15
2.2 Historie grafiky	17
2.3 Grafické umělecké techniky	18
2.3.1 Tisk z hloubky	18
2.3.1.1 Lept	18
3 Počítačová grafika	20
3.1 Počítačová grafika ve výtvarném umění	21
4 Kniha	23
4.1 Historie knihy	23
4.2 Bibliofilie	25
5 Autorská kniha	27
5.1 Původ a vznik	27
5.2 Problematika pojmu	30
6 Spontaneita	33
7 Náhoda	35
8 Automatismus	37
8.1 Automatická kresba	37
9 Autorská kniha <i>Zprávy do Súdánu</i>	39
Závěr	43
Seznam použité literatury	44
Seznam obrazových příloh	45
Přílohy	46

Úvod

Zadání této práce *Grafika v souvislostech* je širokým tématem, které nabízí spoustu možností uvažování, přemýšlení a nahlížení na takto rozsáhlý celek. Grafika, jak užitá, tak klasická, prolíná většinu uměleckých oborů. Dnes v 21. století se grafika, zejména počítačová, odráží v mnoha oborech, a ne jen v uměleckých a výtvarných. Zde je na grafiku nahlíženo pouze z hlediska výtvarného, jako velký prostor, ve kterém smíme experimentovat, kombinovat, hrát si.

Grafika jako taková je téma obsáhlé, můžeme do něho zařadit velkou škálu výtvarných projevů. Ať už pracujeme s kresbou, fotografií nebo objektem, vždy můžeme tyto jednotlivé prvky zpracovat v grafické podobě, ať už se jedná o grafiku klasickou, počítačovou nebo grafiku užitou. Téma této práce bylo zvoleno právě pro jeho širokospektrální obsah, jako prostor, který je téměř neomezený ve výtvarných zpracování. Tato práce zahrnuje z teoretického a především z praktického hlediska souvislosti mezi grafikou klasickou a počítačovou, jejich návazností či absolutních odlišností. Dále je to vztah mezi klasickými výtvarnými projevy, v tomto případě hlavně kresby, a vzájemné prolínání do grafiky počítačové.

V této práci se nejedná o přímou kombinaci prvků klasické a počítačové grafiky, ale oba tyto subjekty mají ve výsledném zpracování své zastoupení. V souboru klasických grafik je důraz kladen na jiný, nový přístup ke zpracování grafických listů. Jsou zpracovány jednoduše, minimalisticky s důrazem na čistotu plochy. V autorské knize je k ilustracím přistupováno klasicky, aby si kresba zachovala svůj charakter, za minimálního využití počítačového rozhraní a naopak u velkoformátových tisků jsou kresby transformovány, přetvářeny za pomoci grafického editoru. Výsledkem jsou na straně jedné grafiky klasické, na straně druhé vznikly počítačové autorské grafiky, které se ovšem neobešly bez předešlé přípravy a podkladů ve formě kresby.

Zprávy do Súdánu, název bakalářské práce, se stává souborem prací, jejichž hlavním výsledkem je autorská kniha, která je inspirovaná telefonními hovory. Tyto hovory se staly půlroční, nedílnou součástí autorčina života, a proto byly využity jako vhodný zdroj inspirace pro bakalářskou práci. Z telefonních hovorů se tak stávají „telefonní kresby“, jako záznam toků myšlenek, přání, fantazie. Kresby, které ilustrují momentální pocity a prožitky v tomto období. Většina kreseb vznikla právě při několikahodinových telefonních rozhovorech. Právě tak byl vytvořen soubor ilustrací, které se staly stěžejní pro tuto práci.

Jedním z hlavních cílů bakalářské práce bylo zhotovení autorské knihy. Autorská kniha, jež se v současnosti stává samostatným výtvarným žánrem. Na autorskou knihu jako na samostatný celek v umění můžeme nahlížet z několika pohledů. Dnešní doba nabízí takřka neomezené a volné zpracování, jak z hlediska materiálu, tvaru, rozsahu, myšlenky. Autorská kniha může být chápána z hlediska grafického, typografického nebo jako objekt či bibliofilie. V této práci je autorská kniha pojata klasicky, tak jak ji známe z hlediska běžného využití se všemi svými náležitostmi. V knize *Zprávy do Súdánu* je hlavní důraz kladen na ilustrace, které zde mají svébytné postavení. Textová část knihy je jakýmsi doplňkem, co pouze doprovází veškeré ilustrace, ne naopak, jak by se dalo předpokládat. Tato práce ukazuje na možnosti, využití a myšlenku, jak lze pracovat s výtvarným tématem, jako je autorská kniha.

Hlavním východiskem pro zpracování tohoto tématu se stala kresba. Kresba jako základ všech výtvarných oborů. Kresba zejména lineární, jednoduchá až naivní. Je zde využita jako hlavní sdělovací prostředek, který je využit digitálně i klasicky, v technice čárového leptu. Mnozí považují kresbu za nejjednodušší techniku ve výtvarném oboru, jiní jako tu nejsložitější. Zde je kresba zvolena jako nejcharakterističtější projev autorky. Hlavní roli tu hraje automatismus, fantazie, náhoda a podvědomí. Tyto prvky provázejí většinu z autorčiny tvorby a byly využity i v této práci. Práce je ovlivněna i některými moderními směry v umění jako je surrealismus, dada či naivní umění.

Autorská kniha a jednotlivé tisky, které s knihou úzce souvisí, byly zpracovány po stránce praktické. V samotné textové části je vysvětleno, jak práce vznikala, jaké problémy tvorbu doprovázely a jaké závěry jsou z práce vyvozeny. Výsledkem bakalářské práce jsou na jedné straně poznatky teoretické související se studiem počítačové a klasické grafiky. Na straně druhé výsledky hmatatelné, neboli realizovaná verze autorské knihy a jejich doplňků.

1 Kresba

Kresba připadá mnohým z nás jednodušší a snazší než malba. Nebudí v nás takový respekt. Snad je to tím, že kresba je rychlejší a pohotovější než malba. Často zachycujeme kresbou aktuální myšlenku, představu a nápad nebo zaznamenáváme okolní svět. Přitom si ani neuvědomujeme, že jde o činnost náročnou, vyžadující určité znalosti a představivost.¹

Kresba je ideální technikou pro zachycení myšlenkových pochodů okamžitě a bezprostředně. Může být dynamická, rychlá, drsná i jemná, složitá i jednoduchá, záleží na přístupu jedince, jeho schopnostech a možnostech. Kresba je nosným prvkem ve výtvarném umění. Někdy více a někdy méně, ale vždy je základním kamenem tvůrčí práce.

Kresba je základem veškerého zobrazování a je předpokladem vzniku každého tvůrčího díla. Kresbou sdělují své myšlenky nejen umělci, ale také řemeslníci, technici a konstruktéři. Podle účelu, jemuž mají sloužit, můžeme kresby dělit na technické a výtvarné. Technická kresba je přesná, strohá, přísná, chladně neosobní. Citlivá výtvarná kresba nám umožňuje nahlédnout do umělcova myšlení a jeho vnímání světa. Kresba bývá první fází jakékoli výtvarné práce. Malíři, umělci i grafici začínají své dílo obvykle kresebným náčrtem, který jim pomáhá při ujasňování tvůrčích představ.²

Kresba je nejpřirozenější výtvarnou činností. Dítě tužku považuje za zajímavou hračku, kterou lze použít mnoha způsoby. Především je to pohyb ruky s nástrojem, barevná stopa, gesto a rytmus, hromadění stop - linií, bodů a tahů. Tak jako se mění myšlenky a názory s přibývajícím věkem, mění se i kresba. Stává se přesnější a konkrétnější, odpozorovaná z okolního světa. Od zobrazování základních tvarů - kružnic, obdélníků a kolmic, po složitější motivy z lidského světa. Kresba, jako dětská hra, přechází plynule do uvědomělého výtvarného projevu.

Člověk postupně opouští ikonografická schémata dětství a hledá vlastní, originální vyjadřovací prostředky. Hledá netradiční způsoby v zobrazování svého prostředí, lidí a zážitků. Na straně jedné využívá kresbu k vyjádření abstraktních pojmů, myšlenek

¹BROŽOVÁ, Vlasta a Marta PEŘINOVÁ. Kreslíme,malujeme,modelujeme. 1. vyd. praha: fortuna, 1994. 174 s. ISBN 80-7168-018-4.

² BROŽOVÁ, Vlasta a Marta PEŘINOVÁ. Kreslíme,malujeme,modelujeme. 1. vyd. praha: fortuna, 1994. 174 s. ISBN 80-7168-018-4.)

a představ, na straně druhé se snaží o věrohodné zobrazení skutečnosti, které musí být podložené znalostmi a zkušenostmi v kreslířském oboru.³

1. 1 Kresba a její dělení

Ve výtvarném projevu můžeme kresbu rozdělit do tří skupin. *Kresba z představy* směřuje k hledání sama sebe, nalézání vztahů mezi realitou a představou. Může charakterizovat člověka a jeho vnitřní svět. *Kresba motivovaná skutečností* odhaluje podoby světa a jeho záznam, snaha o reálné zobrazení dané věci, skutečnosti. *Kresba návrhová* je okamžitým záznamem myšlenek, nápadů a představ, sloužící k realizaci výtvarného záměru.

Kresba z představy má ilustrativní charakter. Vypráví o bezprostředních zážitcích a zkušenostech člověka a o jeho citovém životě. Zaznamenává představy, prožitky a nové informace, které dále zpracovává ve výtvarném jazyce. Důležitými atributy je fantazie a představivost, které utváří osobitou a originální kresbu, jež může být inspirována různými podněty z oblasti umění, hudby, literatury nebo jen vlastními myšlenkami. Kresba může sloužit jako nástroj k experimentu, zkoumání vztahů věcí a hledání nových výrazových prostředků.

Obr. 1: Leonardo Da Vinci, Studie hlavy, 1505

³ ROESELOVÁ, V. Techniky ve výtvarné výchově. Praha : Sarah, 1996. 241 s. ISBN 80-902267-1-X.)

Kresba motivovaná skutečností vyjadřuje dojem ze skutečnosti, zaznamenávání a pozorování reality. Zkoumáme stavbu předmětu, jeho souměrnost či nesouměrnost, proporce a linie, řešíme rozdílné velikosti věcí a vztah motivu a prostředí. Zaznamenáváme tvary, perspektivu a detaily. Kresba může být různého charakteru - lineární či stínovaná, může být podána různými způsoby - dekorativně, analyticky, stylizovaně nebo věcně. Podstatné je vnímání skutečnosti a správné použití perspektivy, kompozice a proporcí, jež jsou nedílnou součástí kresebného procesu. *Kresba návrhová* bývá spontánní, rychlá a dynamická. Snažíme se co nejrychleji a většinou ve zkratce zaznamenat náš prvotní plán či nápad, který poté dále rozvádíme. Jsou to náčrty, skici, texty a jednoduché kresby, jimiž se snažíme uchovat naše myšlenky. Kresebné návrhy většinou stojí u zrodu a realizace nového výtvarného projevu. Díky zaznamenávání našich aktuálních myšlenek se můžeme i s odstupem času, k návrhu vrátit a hledat nové inspirace a nápady v našem prvotním záměru.⁴

Kresba je jeden z nejstarších výtvarných projevů člověka. Je to označení pro výtvarný projev provedený lineárně, jejím výrazovým prostředkem je linie, bod, skvrna či plocha. Zobrazuje trojrozměrnou skutečnost v ploše, a to dvojrozměrně, vyvíjí se s vývojem společnosti, především v oblasti kresebných prostředků a technik. Kresba vzniká spontánně, rychle, je často bezprostředním vyjádřením pocitů a prožitků. Kresba může působit na diváka různě- klidně, dynamicky, tvrdě, měkce, plynule, apod.

1.2 Techniky kresby suchou stopou

Mezi techniky kresby suchou stopou patří kresba křídou či pastelem, uhlím, rudkou a bezesporu k těm nejzákladnějším patří kresba tuhou. Kresba tužkou je základní kreslířskou technikou, která má široké využití. Od návrhů, skic, záznamů, studijní kresby směřuje k různým formám výtvarného vyjádření. I zde můžeme kresbu dělit na lineární a stínovanou. Při kresbě lineární upřednostňujeme měkké tuhy, které nám dovolí zaznamenat vše, co potřebujeme rychle, spontánně a zvýrazňují samotnou kresbu. Při kresbě stínované můžeme používat různé tvrdosti tuh, čímž dosáhneme různých odstínů šedé, měkké či tvrdé přechody mezi nimi. Různých tónů šedi docílíme především přitlakem na nástroj. U kresby stínované je důležité správné odpozorování světla a stínů, kde těmito dvěma aspekty můžeme

⁴ROESELVÁ, V. *Techniky ve výtvarné výchově*. Praha : Sarah, 1996. 241 s. ISBN 80-902267-1-X.

dojít k měkké modelaci objemu nebo vyjádřit vztah předmětu ke vztahu k okolí. Kresba může být sama o sobě konečným cílem, ale také jedním stupněm tvůrčího procesu. Kresbu lze použít k zpracování nápadů a k upřesnění kompozic jako předloha pro zhotovení malby či sochy. Kresba, jak lineární, tak stínovaná může být použita společně s jinými výtvarnými technikami, musíme však zhodnotit vhodnost techniky, záměr a účel kombinace. Kresba samotná může v kombinaci s jinými technikami zcela zaniknout, jindy může celý výtvarný záměr podtrhnout. V kresbě často dochází ke ztrátě osobitého rukopisu. Tato problematika se často objevuje při kresbě skutečnosti. Přílišná snaha o věrné zachycení modelu a snaha v dokonalé modelaci má za výsledek neosobní a strohé dílo.⁵

⁵ROESELVÁ, V. Techniky ve výtvarné výchově. Praha : Sarah, 1996. 241 s. ISBN 80-902267-1-X.

2 Grafika

Grafika je pojem, se kterým se setkáváme v mnoha oborech lidské činnosti, hlavně však v umění, reklamě a komunikačních technologiích. Do konce 20. století se často setkáváme s grafikou klasickou, která se postupně vyvíjela do nových, moderních forem, ale i základní, klasické techniky, jež vznikaly od 6. století n. l. (dřevořez), přetrvávají dodnes jen s nepatrnými nuancemi, většinou v technologických postupech. Dnes, v druhém desetiletí 21. století, se přístup mění, jak z hlediska modernizace a technologického vývoje, tak z hlediska využití grafických technik. Neustále vznikají nové způsoby a formy, které jednotlivec svobodně kombinuje za účelem hledání nových poznatků a experimentů, jež současná doba nabízí bez omezení a pravidel. Důležitým oborem v grafice jako celku je počítačová grafika, která se postupem času zdokonaluje a nabízí nám nepřebornou škálu možností, jak v grafice užitě (reklama), tak ve sféře umělecké, kde právě počítačová grafika začíná být velmi populární, a to u všech věkových kategorií.

Téma této práce se zabývá problematikou jak klasické, tak počítačové grafiky a jejich kombinaci ve výtvarném řešení, proto je v následujících kapitolách uveden stručný přehled a fakta zabývající se touto tematikou.

2.1 Umělecká grafika

Grafika ve smyslu umělecké grafiky je jedním z druhů výtvarného umění. Grafikou je umělecké dílo rozmnožitelné ručním řemeslným postupem na předem stanovený počet exemplářů. Počet exemplářů tvoří náklad, za který umělec odpovídá, a proto jej také podepisuje. Každý z nich je považován za originál, nikoliv za kopii. Grafiku můžeme řadit dle mnoha hledisek. Určení jednotlivých kategorií je vždy sporné a některé skupiny se velmi často překrývají. Za základní rozdělení je možno považovat dělené dle oborů, a to na grafiku volnou, užitou, reprodukční a dekorativní.

Původní umělecká grafika je zcela duševním majetkem svého tvůrce. Zde tedy umělec tvoří podle vlastní volné představy, jeho je myšlenka, jeho je provedení. Častým výrazem pro tuto skupinu grafik je "volná grafika". Má nejbliže k obrazům, vzniká volně, spontánně. Do volné grafiky patří nejhodnotnější díla, jelikož vznikají bez vnějších vlivů.

Grafika reprodukční je grafikou podle cizí předlohy, neboli reprodukcí, ale plnohodnotnou. Dříve se tato skupina grafiky považovala za méně hodnotnou

a nedůležitou. Tento názor je však chybný, protože reprodukční grafika měla více než důležité postavení v dobách před vynalezením fotografie. A to zejména v oblasti popularizace umění a rozšíření znalostí v různých oborech lidské činnosti. Užitá grafika slouží k praktickým účelům. Do této skupiny můžeme řadit plakáty, novoročenky, pozvánky, knižní obálky, exlibris a mnohé další. Většina těchto typů tiskovin vzniká strojově v tiskárně. Výjimkou této skupiny je exlibris, který je samostatným uměleckým oborem. Jde o malé grafické listy, většinou zhotovené některou z klasických grafických technik (rytina, lept, litografie). Užitá grafika je dnes populární především v oblasti reklamy, kde má největší využití. Díky počítačové technice a rychlosti zpracování má užitá grafika v reklamě své důležité postavení. To se týká některých z výše vyjmenovaných tiskovin, jejich náklad bývá značně vysoký, proto je u tohoto druhu grafiky volen ofsetový tisk, dnes také tisk na inkoustových, laserových tiskárnách a plotrech, které umožňují velkoformátový tisk.

Dnes můžeme tento nesprávný název dekorativní grafika nazvat spíše ilustrací. Právě většina „dekorativních“ tisků byla součástí knihy nebo doprovázela text. Dnešní doba, která se s oblibou vrací k minulosti, objevila krásu staré grafiky jako výtvarné ozdoby. K nejoblíbenějším patří grafika květin, ptáků, veduty a další žánry tehdejšího života. Před vynálezem fotografie to byly nejčastěji atlasy, cestopisy a naučné pomůcky.⁶

⁶MARCO, Jindřich. O grafice. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1981. 512 s. ISBN 23-028-81

Obr. 1: ukázka exlibris (Váchal Josef)

2.2 Historie grafiky

První grafické tisky se objevily v Číně v 6. století. Používanou technikou byl dřevořez, pomocí něhož se tiskly náboženské amulety. První dochovanou knihou, která se tiskla pomocí dřevořezu, je kniha z roku 868. Ve 13. století se dřevěné štočky používaly k tisku na plátno. Postupem času již technika dřevořezu či později dřevorytu přestala vyhovovat a umělci hledali techniku a materiál, který by byl schopen přenést jemnější práci. Odtud pramení vynález tisku z hloubky, kdy umělec vyryje námět do ocelové či měděné destičky.

2.3 Grafické umělecké techniky

Grafické techniky dělíme do tří skupin: tisk z výšky (dřevoryt a dřevořez), tisk z hloubky (lept, rytina, suchá jehla a další příbuzné techniky) a tisk z plochy (litografie). Dále existují techniky mimo tyto skupiny jako sítotisk (serigrafie), monotyp, papírotisk apod. U každé z těchto technik se využívá různých materiálů a nástrojů, které každou z technik dělají charakteristickou. V soudobé grafice se kombinuje několik technik nebo soutisků z několika desek. Dochází také k celé řadě experimentů, kdy umělec používá různé materiály a pomůcky (např. tisk z igelitu, tisk z koláže apod.). Všechny zmíněné grafické techniky mají při tvorbě své zákonitosti a pravidla, jimiž by se každý umělec měl řídit.

2.3.1 Tisk z hloubky

Podstata uměleckých technik tisku z hloubky spočívá v tom, že linie či body kresby jsou mechanicky nebo chemicky vyhloubeny pod úroveň hladké linie tiskové formy. Do těchto prohloubenin se vtírá barva, z ostatních netisknoucích míst povrchu desky se stírá. Tlakem v tiskařském lisu je papír při tisku vmáčknut do rýh v desce, odkud přejímá barvu. Tisková forma bývá nejčastěji zhotovována z mědi, zinku, nebo oceli. Podle způsobu zhotovování hlubotiskových forem rozlišujeme mechanické (mědiryt, oceloryt, tečkovaná rytina, suchá jehla, mezzotinta) a chemické (čárový lept, akvatinta, heliogravura). Pro tyto techniky je charakteristické, že barva po otisku ulpívá na papíru v mírném reliéfu. Faseta (opracované okraje tiskové formy) je vtlačena do povrchu papíru, čímž vzniká kolem obrazu patrný reliéfní rámeček.⁷

2.3.1.1 Lept

Lept je grafická technika. Řadí se do tisku z hloubky. V mezinárodním značení má symbol C3. Lept vznikl z potřeby větší volnosti při tvorbě. Na rozdíl od rytiny, která je velmi náročnou technikou a pro svou obtížnost v rytí nedovoluje přílišnou tvůrčí svobodu. Dnes je lept jednou z nejpoužívanějších technik.

⁷BARTOŇ, Ing. Jaroslav. Tiskové techniky: předtisková příprava. 2. Štětí: Vyšší odborná škola obalové techniky Štětí, 2000. 34 s. ISBN 80-902540-0-4.

Termínem „lept“ se označuje v uměleckých tiskových technikách hlubotisková technika jak pérové tak tónové kresby, při které je obraz vyhlouben do hladkého povrchu tiskové desky některým z leptadel. Předchůdcem leptu jako grafické umělecké techniky byly metody kovorytců 15. století, kteří nahrazovali zdlouhavou ryteckou práci na zdobných rytinách leptáním kyselinou. První lepty vznikaly na železných deskách. Po vynalezení leptacích postupů vzniká leptaná rytina zvaná čárový lept. Mezi význačné umělce, kteří využívali techniku leptu, patří Urs Graf, P. Brueghel, Rembrandt van Rijn, J. Callot, V. Hollar, J. F. Millet, E. Manet, P. Picasso a další. Postup leptu je zcela jiný, než například u dřevořezu či mědirytu. Materiálem je kovová deska. Na tu se nanese jemný povlak, zvaný kryt, ze směsi asfaltu a pryskyřice s voskem. Pro kresbu na kryt se používá ocelová jehla s jemně tupým hrotem, grafikové používají při práci více jehel s různými konci, aby kresba byla bohatěji odstupňovaná. Jehlou se pak kreslí na kryt podobně jako tužkou. Jehla prorývá kryt, ale v žádném případě nesmí rýt do kovu, jen obnažuje kov v místě dotyku. Hotová pokreslená deska se ponoří do zředěné kyseliny, buď dusičné, nebo do roztoku chloridu železitého. Kyselina začne leptat ona odkrytá místa kovu a pomalu vzniká zaleptaný obraz. Leptání se často přerušuje, a to proto, aby se docílilo různé intenzity síly čáry. Deska se vyjme z roztoku, opláchne a osuší. Takto vypadá postup takzvaného čárového leptu, který je základem leptů vůbec a který v dějinách umění a grafiky sehrál velkou roli.⁸

⁸MARCO, Jindřich. O grafice. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1981. 512 s. ISBN 23-028-81

3 Počítačová grafika

Pod pojmem počítačová grafika rozumíme z technického hlediska obor informatiky, který využívá počítače k vytváření umělých grafických objektů a dále také na úpravu zobrazitelných a prostorových informací, nasnímaných z reálného světa (například digitální fotografie a jejich úprava, filmové triky). Z hlediska umění se jedná o samostatnou kategorii grafiky. Za autora spojení „počítačová grafika“ je považován William Fetter, designér firmy Boeing, který tento termín poprvé použil v roce 1960 při popisu své práce. Na počátku grafických technologií byly takové projekty jako Whirlwind, což byl první počítač, který pro výstup dat využíval CRT obrazovku a navíc umožňoval využití světelného pera jako vstupní jednotky. Významným krokem byl počítač TX-2 vyvinutý roku 1959 v Lincolnově laboratoři v Massachusetts Institute of Technology. V roce 1963 pro tento počítač Ivan Sutherland naprogramoval první program využívající grafické možnosti počítače a tedy i první program s grafickým uživatelským rozhraním s názvem Sketchpad. Brzy se také významné počítačové firmy začaly zajímat o grafiku a v roce 1965 uvedla firma IBM na trh grafický terminál IBM 2250, první finančně dostupný grafický počítač. Koncem šedesátých let se konaly první konference a vznikly první obecně přijímané standardy, především díky organizaci SIGGRAPH. Od osmdesátých let se v počítačových systémech využívají symboly, ikony, obrázky a další grafické prvky označované jako grafické rozhraní, které slouží ke snadnější a příjemnější komunikaci mezi uživatelem a počítačem. Konce tohoto desetiletí se také 3D grafika stala skutečností na SGI počítačích, který byly později využívány při tvorbě krátkých filmů ve studiu Pixar. Devadesátá léta přinesla nárůst popularity 3D grafiky především v počítačových hrách a animovaných filmech. V roce 1995 měl premiéru film Toy Story, první celovečerní 3D animovaný film. O rok později byla vydána hra Quake, jedna z prvních her probíhajících výhradně ve 3D prostředí.⁹

Pojmem 2D (dvojměrná) grafika se označuje ta část počítačové grafiky, která pracuje s dvojměrnými objekty. Jejím typickým využitím je zobrazování informací na počítačovém monitoru. Existují dva základní přístupy ke 2D grafice – vektorová a rastrová grafika. Vektorový obrázek se skládá ze základních geometrických útvarů (body, přímky, křivky, mnohoúhelníky). Vektorová grafika se využívá zejména pro počítačovou sazbu,

⁹ Počítačová grafika. [online] [cit. 26. 11. 2014]. Dostupné z WWW: <http://homen.vsb.cz/~ska74/HGF/uvod.htm>

tvorbu ilustrací, diagramů a počítačových animací. Pro práci s vektorovou grafikou se používají vektorové editory jako např. Adobe Illustrator, CorelDraw, Inkscape, Sodipodi, ZonerCallisto. Oproti rastrové grafice má vektorová grafika několik výhod: je možné zmenšování či zvětšování obrázku bez ztráty kvality, lze pracovat s každým objektem obrázku odděleně, výsledná paměťová náročnost obrázku bývá mnohem menší než u rastrové grafiky. Její nevýhodou bývá zpravidla složitější pořízení obrázku než u rastrové grafiky a náročnost na operační paměť a procesor při překročení určité meze složitosti grafického objektu. V rastrové neboli bitmapové grafice je celý obrázek popsán pomocí jednotlivých barevných bodů nazývaných pixely. Tyto body jsou uspořádány do mřížky. Každý bod má přesně určenou polohu a barvu. Tento způsob popisu obrázků využívá například televize nebo digitální fotoaparát. Kvalita záznamu obrázku je ovlivněna hlavně rozlišením a barevnou hloubkou. Výhodou oproti vektorové grafice je snadné pořízení obrázku například pomocí digitálního fotoaparátu nebo skeneru. Nevýhodou jsou vysoké nároky na zdroje, zhoršení kvality při změně velikosti obrázku a omezená možnost zvětšování obrázku (při větším zvětšení je na výsledném obrázku patrný rastr).¹⁰

Počítačová 3D (trojrozměrná) grafika je označení pro část počítačové grafiky pracující s trojrozměrnými objekty. Je příbuzná vektorové grafice, neboť také pracuje se souřadnicemi bodů o úsečkách, křivkách a plochách, ale data jsou uložena ve trojrozměrném souřadnicovém systému. Z těchto trojrozměrných dat, která reprezentují tělesa, je poté renderován 2D obrázek. Nejvíce se využívá při vytváření animací (např. pro tvorbu filmů nebo počítačových her), je uplatňována také ve vědě a průmyslu (např. pro počítačové simulace nebo trojrozměrné zobrazení orgánů).¹¹

3. 1 Počítačová grafika ve výtvarném umění

Počítačová grafika a digitální umění se v současnosti stává samostatným a svébytným oborem v umění. Jde o uměleckou tvorbu, která využívá digitální technologii k prezentaci či vytvoření díla. Počítačová grafika využívá digitálních technologií jako nástroj (to samé platí

¹⁰ Počítačová grafika. [online] [cit. 26. 11. 2014]. Dostupné z WWW: <http://homen.vsb.cz/~ska74/HGF/uvod.htm>

¹¹ Počítačová grafika. [online] [cit. 26. 11. 2014]. Dostupné z WWW: <http://homen.vsb.cz/~ska74/HGF/uvod.htm>

i u klasických oborů jako je malba či sochařství), nová média - videoart či animace, využívá tyto technologie jako své vlastní médium.

Počítačová grafika využívá k projevu počítač, tedy přístroj, ne nástroj, jak tomu je u jiných grafických technik. Můžeme v tomto projevu spatřovat neosobitost, bez rukopisu jedince či nedokonalosti tisku. Počítačová grafika v nás může probouzet dojem dokonalosti a neosobnosti, ale vždy záleží na přístupu grafika a jeho práci, která počítačové grafice předchází.

Počítač umožňuje vytvářet výtvarné kompozice a jejich rychlé proměny. V této oblasti grafiky můžeme neomezeně experimentovat, transformovat, přetvářet a zaznamenávat veškeré nápady a podněty, zkoumat, přetvářet a novým způsobem utvářet výtvarný záměr. Vývoj počítačové grafiky není zatím ukončen, možná je teprve na začátku a vývojem počítačových technologií porostou i možnosti s tím spojené. Využití počítačové grafiky sledujeme především v užité grafice, kde můžeme díky moderním technologiím rozvíjet nápady a myšlenky, variovat je, upravovat, a to neomezeně. Jedná se zde hlavně o obor reklamy, jež zahrnuje dnešní svět. S počítačovou grafikou se setkáváme jak u klasické tištěné reklamy od jednoduchých reklamních letáků, až po velkoformátové billboardy a nepochybně tak reklama, jež se čím dál více uplatňuje v nových médiích jak v dvojrozměrné, tak trojrozměrné podobě. V tomto oboru je vývoj počítačové grafiky důležitý a nezbytný, jedná-li se o práci typografů a ilustrátorů. Usnadňuje celý proces tvorby, prostor pro práci je neomezený a variabilita je téměř nekonečná.

Může se zdát, nebo již bylo řečeno, že počítačová grafika může působit neosobně. Zde záleží na přístupu jedince, v tomto případě umělce, jaký přístup k tvorbě zvolí. Tak jako je v této práci využita počítačová grafika a je k ní přístupováno, stejný přístup je využit i v klasických grafických technikách a kresbě, zejména té, která předchází následnému počítačovému zpracování. Jak v této práci, tak obecně musí výslednému zpracování předcházet myšlenka, nápad, které jsou v prvopočátku zaznamenané kresebně, neméně tak je důležitá znalost výtvarných procesů jak v grafických technikách klasických i ve výtvarném projevu jako je malba či kresba. Počítačové zpracování dané věci je tedy druhou etapou procesu, kterému předchází myšlenka a použití nástroje, ne přístroje.

4 Kniha

Kniha je sešitý nebo slepený svazek listů nebo skládaný z archů papíru či jiných materiálů. Kniha jako fenomén, kniha jako inspirace či pomůcka. Kniha se stala předmětem běžné potřeby. Je hromadně vyráběná, všeobecně dostupná. Dnes nepostradatelná a zároveň nedocenená. V dnešní době, která stále rychleji směřuje k modernizaci a zároveň i pohodlnosti, se vývoj a použití knih snižuje. Knihy nejsou již považovány za výjimečný předmět, ale věc, kterou již neshledáváme za důležitou a hodnotnou, tak jako to bylo v dobách dávného středověku.

4.1 Historie knihy

Prvním materiálem podobným dnešnímu papíru byl papyrus, který z praktických i kvalitativních hledisek nahradil hliněné destičky, jež se do této doby používaly k zaznamenávání textu. Papyrus byla královská rostlina a symbol radosti. Rostl v močalovitých oblastech delty Nilu. Egypťané z papyru vyráběli sandály, suknice, koše. Jeho měkká hlíza sloužila jako potravina a jeho kořen sloužil jako palivo. Papyrus byl nejvýznamnější v podobě bílého papíru, na který se zapisovaly hieroglyfy. Egypťané uměli zpracovat vláknitou dřev na jemný bílý papír, který nesál inkoust a dokázal vzdorovat i zubu času. Protože byla výroba papyru nákladná, mohl se používat jenom pro předem určené, důležité texty.

Stonek papyru byl rozřezán na kousky, dřev byla rozdělena na tenké plátky, které byly rozklepávány kladívkem. Takto získané průsvitné plátky byly narovnané do dvou vrstev, které se překrývaly v pravém úhlu. Tyto listy byly polity nilskou vodou, která se šťávou působila jako pojivo. Po slisování a vysušení se archy slepovaly k sobě do svitků, jejichž délka mohla dosahovat až 40 metrů.

Na přelomu 3. a 2. tisíciletí př. n. l. byl v Pergamonu (maloasijské město, dnešní Turecko) objeven pergamen, který postupně vytlačoval a zároveň nahrazoval křehký papyrus, který svými vlastnostmi nepředčil nový psací materiál pergamen. Pergamen byl vydělaná kůže, většinou ovčí, kozí a jehněčí. Jak již bylo zmíněno, pergamen se stal konkurentem papyru, pro jeho lepší vlastnosti. Byl pevnější, trvanlivější, hladší a světlejší, proto byl vhodný pro četbu a psaní. Pergamenové svitky byly později postupně nahrazovány kodexem, což je tehdejší forma knihy, kterou známe dnes.

Sám kodex žádnou novinkou nebyl. Označení vzniklo z latinského caudex, a to doslova znamená kládu nebo špalek. Původ tohoto neobvyklého označení pro formu knihy musíme hledat u Římanů. Dřevěné tabulky se spojovaly drátěnými kroužky nebo koženou smyčkou. Vznikl tak skutečně pěkný špalek, protože se dal popisovat z obou stran, tvořily kodex přeložené listy. Rázem se obsah rukopisu zvětšil, lehce se v něm připisovaly poznámky a především mohl čtenář v knize poprvé listovat, lépe se orientovat. Dnešní kniha získala svého bezprostředního předchůdce.¹²

Obr. 2: ukázka kodexu z poloviny 15. století

Historický vývoj knihy pokračoval dál, zejména v době některých důležitých, historických objevů jako byl papír a tiskařský lis. Za pomoci těchto výtvarných tehdejší doby se mohl vývoj knihy směle zdokonalovat až do podoby knihy, jak ji známe dnes.

¹² LEO, Pavlát. *Tajemství knihy*. Praha: Albatros, 1988, s. 272

Jedním z hlavních bodů této práce je zhotovení autorské knihy. Autorská kniha, která se prezentuje jako klasická kniha se všemi svými atributy. Proto jsou v předešlých řádcích uvedeny argumenty a fakta o historickém vývoji a meznících vzniku knihy samotné.

4. 2 Bibliofilie

Bibliofilie (z řec. biblos, kniha a filia, láska, náklonnost) nebo tzv. bibliofilské tisky vstoupily do oblíbenosti hlavně na začátku 20. století. Bibliofilie, neboli knihomilství, je láska ke krásným, starým i novým a často vzácným knihám. Odvozeně je to také výraz označující krásnou knihu, vydanou se zvláštní pozorností k úpravě, často ilustrovaná originálními grafikami či ilustracemi. Vychází většinou v malém nákladu na kvalitním papíru v luxusním provedení se snahou vytvořit z knihy harmonický celek. Pro jednotlivé bibliofilské tisky byly často tvořeny zcela nové druhy písma, byly tištěny na luxusním ručním papíře nebo ručně vázány.¹³

Z hlediska historického se o soukromé sběratelství knih zajímali už ve starověku, kdy byly zakládány knihovny. Nový pohled na sbírání knih přišel s vynálezem knihtisku, když knihy přestaly být unikátní a postupně se staly součástí běžného života. Jiným směrem se koncem 15. století vydali italská tiskaři v Benátkách, kteří vytvořili nová krásná písma, takže se jejich knihy už rukopisům nepodobaly. Ve vydání krásných knih pak pokračovali i barokní tiskaři vedle běžných tisků. Masové vydávání knih v 19. století, umožněné mechanizovanou výrobou papíru a výrobou tiskařských strojů, vedlo k úpadku kvality knih. Proti tomu se postavil spisovatel John Ruskin a výtvarník William Morris, zakladatel hnutí Arts and Crafts („umění a řemesla“), který se zasloužil o obnovu uměleckých řemesel a začal vydávat krásné knihy. Tyto myšlenky se rychle prosadily a začalo se více pečovat i o výtvarnou stránku a kvalitu provedení knih. Především to byla krásná literatura, která sice vycházela v levnějších vydáních, ale malá část nákladu se tiskla na kvalitnější papír popřípadě s grafickou výzdobou.

V Čechách začali takové knihy vydávat například František Topič, Jan Otto, Grafická unie, a řada malých nakladatelů. S tím souvisel i zájem o typografii (Karel Dyrynk, Oldřich Menhart), o umělecké knižní vazby a grafiku (Exlibris). Z výtvarníků to byli například

¹³ Babylon. [online]. 1. vyd. 2014-2015 [cit. 2015. 01. 25]. Dostupné z WWW: <http://thesaurus.babylon.com/Bibliofilie?&tl=>

Vojtěch Preissig, Vratislav Hugo Brunner, Adolf Kašpar, Zdenka Braunerová, Jan Konůpek, Mario Stretti, Jaroslav Benda, Josef Richard Marek, Miloš Klicman, František Koblíha, Josef Váchal, Cyril Bouda a řada dalších.

5 Autorská kniha

Autorská kniha je poměrně mladý jev. O úplné emancipaci tohoto fenoménu můžeme hovořit až v 60. letech minulého století, nicméně jeho předstupně lze vystopovat již na konci století 19. V 60. a 70. letech zájem o umělecké knihy kulminoval – především pak ve formách konceptuálního a akčního umění nebo ve vizuální poezii. V dnešní umělecké rovině je autorská kniha schopna artikulovat krizi osobní identity, nabývá rozsahu sociálního apelu nebo se stává sondou do genderové problematiky.¹⁴

5.1 Původ a vznik

Poměrně nový umělecký žánr autorské knihy se podle slov Simeony Hoškové „vymezil v rámci výtvarné a avantgardy 60. let minulého století mj. i jako reakce na produkci luxusních bibliofilských knih. Jeho hlavními inspiračními zdroji jsou surrealismus, dadaismus, fluxus, minimalistické umění a pop-art“.¹⁵ Jak tvrdí Radek Horáček, kniha a písmo se zejména ve druhé polovině dvacátého století stávají důležitým vyjadřovacím prostředkem výtvarného umění, jak v českém, tak ve světovém prostředí. Došlo k rozvoji dvou hlavních tendencí spjatých s fenoménem písma a knihy.¹⁶

V šedesátých letech dochází k rozvoji vizuální poezie. Umělci, holdující vizuální poezii, která tvoří „nejpočetnější skupinu realizací experimentální poezie“¹⁷, se soustředí na vizuální složku textu, tedy ne na literární obsah, na jeho sdělovací funkci, která bývá v takových případech často zcela opominuta. Tito umělci se chápou text z jeho opačné strany a pohrávají si s vizuálními vlastnostmi vět, slov, jednotlivých písmen apod.¹⁸

V době šedesátých let panovala v umění obecná tendence „hledání mezioborových přesahů a snaha najít nové a intenzivnější formy komunikace s divákem.“¹⁹ Nejvýraznějším

¹⁴ CZECHDESIGN [online] [cit. 03.03. 2015]. Dostupné z WWW: <http://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/evropska-autorska-knihaartists-books-on-tour>

¹⁵ Národní knihovna České republiky [online] [cit. 30. 11. 2015]. Dostupné z WWW: http://www.nkp.cz/vystavy/vlci_mak/vlci_mak.htm

¹⁶ HORÁČEK, RADEK. „Kniha jako výtvarné vyjádření“. Fenomén kniha.

Výtvarná výchova a umění knihy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 36

¹⁷ DĚDINOVÁ, TEREZA. „Písmo obrazů, obrazy z písma. Česká vizuální poezie.“. Fenomén kniha. Výtvarná výchova a umění knihy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s.24

¹⁸ DĚDINOVÁ, TEREZA. „Písmo obrazů, obrazy z písma. Česká vizuální poezie.“. Fenomén kniha. Výtvarná výchova a umění knihy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s.24

¹⁹ HORÁČEK, RADEK. „Kniha jako výtvarné vyjádření“. Fenomén kniha.

příkladem „vizuálního poety“ v českém prostředí byl Jiří Kolář (1914-2002), jehož jméno se zapsalo do mezinárodního kontextu výtvarného umění druhé poloviny dvacátého století.²⁰

V sedmdesátých a osmdesátých letech dochází k poměrně časté produkci knižních uměleckých objektů, které fungovaly jako přirozená a samostatně fungující součást konceptuálního umění. Kniha jako objekt konceptuálního umění se stala v českém prostředí obvyklým výtvarným fenoménem v inkriminované době především proto, že v sedmdesátých letech dvacátého století, tedy v době, kdy nesměla pro režim „nebezpečná“ inteligence publikovat, nemohla i velká část umělců veřejně vystavovat. Byla odkázána jen na neoficiální výstavy v ateliérech či na prosté sdílení mezi přáteli. Této komorní formě sdělení mohlo dobře vyhovovat právě konceptuální umění a také forma knižního objektu, protože takové dílo může dobře komunikovat se svým příjemcem zejména v soukromí.²¹

Na rozdíl od světového trendu konceptuálního umění, jehož výsledky byly prezentovány ve výstavních sálích, české konceptuální umění bylo v letech normalizace silně ovlivněno politickou a společenskou situací.

Prapůvod dnešní autorské knihy ale sahá až do druhé poloviny 18. století. Za ryze prvního skutečného tvůrce autorských knih je považován anglický vizionářský umělec a básník William Blake (1757-1827). Své knihy, jako například *Songs of Innocence and of Experience* z roku 1789, sám psal, ilustroval, tisknul, poté koloroval a se svou manželkou Catherine i vázal. Spojení ručně psaného textu s obrazovými plochami vytvořilo intenzivní a svěží ucelené originální dílo, které nemělo v předchozí historii obdoby. Tyto Blakeovy knihy pak udávaly tón následně vzniklým autorským knihám, jejichž společným znakem bylo mimo provázanost textové, obrazové a formální složky také to, že za vydávání a distribuci knih byl odpovědný sám jejich autor. Všechny tyto výše zmíněné znaky připomínají základní koncepci autorských knih dodnes.²²

Výtvarná výchova a umění knihy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 36

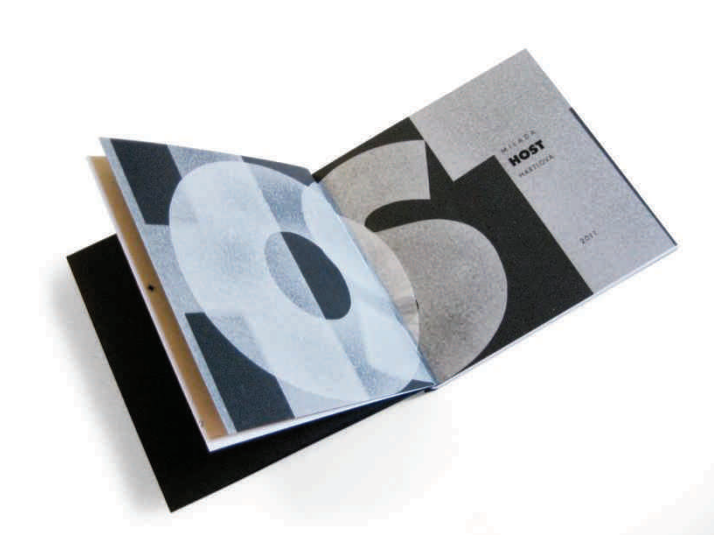
²⁰ HORÁČEK, RADEK. „Kniha jako výtvarné vyjádření“. Fenomén kniha.

Výtvarná výchova a umění knihy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 36

²¹ HORÁČEK, RADEK. „Kniha jako výtvarné vyjádření“. Fenomén kniha.

Výtvarná výchova a umění knihy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 36

²² Wikipedia, The Free Encyclopedia. [online] [cit. 30. 11. 2014]. Dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Artist's_book

Obr. 4: Ukázka klasického zpracování autorské knihy

Obr. 5: Ukázka zpracování autorské knihy s netradičními materiály

Knihou jako samostatným uměleckým objektem se zabýval Jiří Hynek Kocman (1947), vedoucí ateliéru Papír a kniha na Fakultě výtvarných umění Vysokého učení technického v Brně, dále například Vladimír Havlík, Jan Činčera aj.

5.2 Problematika pojmu

Pro velmi široké a málo přehledné spektrum pojmu „autorská kniha“ je jeho definice poněkud složitá a nejednotná, stejně jako se částečně různí obecné informace a představy o tomto fenoménu. Existuje několik definicí, z jejichž obsahu lze vyčíst pomyslná hlavní kritéria pro to, zda se jedná o knihu autorskou, či ne. Můžeme říct, že jsou tato tři kritéria – počet osob, které knihu vytvářejí; velmi malý náklad; umělecký záměr a osobitost.

Americký spisovatel Stephen Bury (*1959) v knize *Artist's Books: The Book As a Work of Art* uvádí svou definici autorské knihy takto: „Artists' books are books or book-like object so verthefinal appearance of which an artist has had a high degree of control; where the book is in ten ded as a work of art in itself.“²³ Tato definice je prostá a stručná a svým obsahem ukazuje na problematiku pojmu, zejména u počtu autorů. V této definici se Bury jednoduše vyhnul striktně danému počtu jediné osoby, protože pod tímto pojmem si lze představit i uměleckou dvojici nebo skupinu.

Další definici pro autorskou knihu zveřejňuje online encyklopedie Wikipedie : „Artists' books are worksof art realized in theformof a book. They are often published in small editions, though sometimes they are produced as one-of-a-kind objects referred to as ‘uniques’.“²⁴ V této definici se počet autorů knihy nespécifikuje, spíše hovoří o jedné osobě, jako tvůrce obsahové i vizuální formy autorské knihy. Celý proces tvorby, jako je prvotní myšlenka, návrhy, ilustrace, text a celé zpracování autorské knihy, zde spočívá na jedinci - umělci. Zde vyvstává otázka, zda-li musí být celý proces tvorby v tomto oboru striktně omezen na jediného autora, či ne. Dnes je tvorba autorských knih širokospektrální, a to zejména ve formě zpracování, i proto by neměl být kladen tak velký důraz na to, zda jde o tvorbu jednotlivce či skupiny. Z hlediska nového a inovativního zpracování autorských knih s účastí více autorů se můžeme setkat s různými uměleckými rukopisy, větší rozmanitostí a různými úhly pohledu na samotnou představu o autorské knize.

²³ Wikipedia, The Free Encyklopedia. [online] [cit. 30. 11. 2014]. Dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Artist's_book,

„Knihy výtvarných umělců jsou knihy, nebo jim ve svém konečném vzhledu podobné objekty, nad kterým má autor vysoký stupeň kontroly. Taková kniha je sama o sobě záměrně vytvořena jako umělecké dílo.“

²⁴ Wikipedia, The Free Encyklopedia. [online] [cit. 30. 11. 2014]. Dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Artist's_book,

„Knihy výtvarných umělců jsou uměleckými díly realizovanými ve formě knihy. Často bývají vydávány v malých nákladech, ačkoli někdy jsou produkovány jako jedinečná díla bývající označována za unikáty.“

Jednou z nejužitečnějších definicí pro autorskou knihu v užším úhlu pohledu je vybraný úryvek z doprovodného textu kurátorky Simeony Hoškové k česko-francouzské Výstavě českých autorských knih, která se roku 2003 konala v Národní knihovně v Praze. „Autorská kniha v nejužším slova smyslu je výtvozem ryze uměleckým, rovnocenným s ostatními uměleckými kategoriemi. (...) Autorská kniha nese ve všech ohledech rukopis jednoho umělce a stírá tradiční formální strukturu vázané knihy do integrovaného uměleckého celku. Existuje zpravidla v jediném nebo jen několika exemplářích a kromě klasického papíru používá i jiné materiály jako např. dřevo, kov, textilie, kámen.“²⁵ Tvrzení je zde rozšířeno o volbu materiálu a dílo se může stát absolutním a nekonvenčním originálem, zároveň tak může potlačit prvotní záměr autora. Právě materiál pro tvorbu autorské knihy je nedílnou součástí procesu. Autorská kniha nemusí být vždy chápána jako klasická kniha, kterou si ve většině případů představíme. Autorská kniha vůbec nemusí být z papíru a jiných příbuzných materiálů, nemusí být vázána.

Pojem „Autorská kniha“ je více než méně obsáhlý a můžeme si pod tím to pojmem představit nepřeberné množství možností, jak dílo může vypadat, jak bude kniha ztvárněna, počínaje materiálem, tvarem, technikou, klasickou či neobvyklou vazbou, zda se bude jednat o knihu v pravém slova smyslu nebo se bude jednat o umělecký objekt.

Zde je důležité vymezení pojmů „autorská kniha“ a „Bibliofilie“ a vysvětlení jejich rozdílů či návazností. „Bibliofilie (z řec. biblos, kniha a filia, láska, náklonnost), česky knihomilství, tedy láska ke krásným (starým i novým) a často vzácným knihám a jejich sbírání. Odvozeně je to také výraz označující krásnou knihu, vydanou se zvláštním zřetelem k úpravě (typografii), často ilustrovanou originálními grafikami. Vychází zpravidla v malém nákladu na kvalitním papíru a jednotlivé výtisky bývají někdy číslovány i podepsány autory.“²⁶ Základními body bibliofilie a autorských knih je nárok na estetickou a materiální kvalitu vzhledu a malý náklad. U bibliofilie se tedy nejedná o záměr vytvoření knihy jako osobitého uměleckého díla. Nejdůležitějším cílem bibliofilského vydání je vytvořit kvalitní estetické a materiální prostředí pro text popřípadě ilustrace. Často jsou jako bibliofilská vydání připravovány reedice klasických a literárně významných děl (např. Máchův Máj).

²⁵ Národní knihovna České republiky [online] [cit. 30. 11. 2015]. Dostupné z WWW: http://www.nkp.cz/vystavy/vlci_mak/vlci_mak.htm

²⁶ Wikipedia, The Free Encyclopedia. [online] [cit. 05. 10. 2014]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Bibliofilie>

Hlavním rozdílem mezi bibliofilii a autorskou knihou je takový, že bibliofilie je literární záležitostí a autorská kniha je záležitostí s převahou stránky vizuální. Nezbytnou podmínkou autorské knihy je, aby ji vytvářel umělec, který bude autorem textu, ilustrací a celkové vizualizace knihy.

6 Spontaneita

„I výtvoři umělce, který si zvolil spontaneitu jako ideál, však podléhají určitému záměru: záměru osvobodit se od všech záměrů.“²⁷

Spontánní vzniká při rozumem a zkušeností nekorigované, neuvědomělé, samovolné a jakýmkoli jiným způsobem neřízené aktivitě/činnosti.²⁸ Chápeme-li tuto definici doslovně, je na místě otázka, zda je vůbec možné takovýmto způsobem tvořit? Zde nastává otázka, zdali je možné chápat význam slova spontaneita jako skutečně nezávislou, ničím neovlivněnou činnost. Spontánní, ve smyslu jako dokonalá samovolnost neexistuje a jestli existuje, tak pouze v mysli jedince. Je to přirozená činnost vlastní každému z nás. Spontánní projev vzniká uvnitř sama sebe a stává se individuálním řešením a vychází z vnitřní podstaty tvůrce, jedince. Se spontaneitou se setkáváme více či méně všude a u všech, v osobních životech nebo těch profesních, ve skutcích, zážitcích a hlavně tak v našem podvědomí, myšlenkách, kde sama spontaneita nemusí být realizována, ale může být jakýmsi vodítkem, možností. Další součástí spontaneity může být i schopnost přizpůsobení se okolnímu světu. Okolní svět může spontaneitu eliminovat, ale také ji nevyklučuje. Dnešní doba určuje jací máme být, kým máme, nebo by jsme měli být. Pro zařazení do společnosti se mohou tyto aspekty zdát důležité a v mnoha případech jsou tím nejdůležitějším. Spontaneita je něčím odlišným, v daných situacích může být i nepřipustná, ale hovoříme-li zde o spontánnosti v umění, na tomto místě ve výtvarném umění, neměli bychom zapomínat, že zde je kapka spontánnosti vítána, ať už se jedná o jakýkoli výtvarný počin či myšlenku. Spontaneita je také podmíněna biologicky a vývojově - to znamená, že spontánnost je ovlivněna věkem. Dalo by se říct, že malé dítě oproti dospělému a uvědomělému jedinci je více spontánnější, ale nemusí to být pravidlem a v každém věku jde o přirozenou potřebu a rozvoji svého vlastního já.

Zde je vysvětlena problematika a definice spontaneity, protože v této práci se stává nedílnou součástí. Hlavně při tvorbě ilustrací, které provází diváka celou autorskou knihou, bylo spontánnosti využito. Synonymním pojmem pro spontánní je svobodné. Svobodná činnost, tvorba spočívá v rozvíjení tvůrčích schopností jak řešit danou problematiku v různých situacích, ovlivněné různorodými aspekty. To platí pro jakoukoli spontánní aktivitu, bez ohledu na věk. Co se týká spontaneity ve výtvarné tvorbě, vždy

²⁷ HARRIES, Karsten. *Smysl moderního umění*. Brno: Host, 2010, 160 s. ISBN 978-80-7294-371-5. s. 112

²⁸ „Spontánní – samovolně, živelně probíhající, ... neuvědomělý.“ Kolektiv autorů: *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 2001, s. 706.

výsledek obsahuje smysl i cíl. Tak je tomu i v této práci, kde je důraz kladen na prvotní myšlenku a spontaneita nebo-li svoboda je zde chápána jako nehmatatelná pomůcka při tvorbě. Svoboda jako taková je ve všech ilustracích patrná, možná jde i o záměr být nepochopen a svobodomyšlnost se při tvůrčím procesu stala nepostradatelnou.

Spontaneita je člověku vlastní, je lidskou vlastností, jako taková nezná hranic v čase a prostoru. Spontánnost je propůjčena všem, ať už si to připouštíme či ne. Může být chápána kladně nebo záporně. Ve výtvarných oborech by ji mohla být přiznána větší váha, protože díky ní můžeme i v obyčejném tvůrčím procesu spatřovat něco neobyčejného, fascinujícího.

7 Náhoda

„Náhoda může představovat hravý způsob, jímž s námi vesmír spolupracuje na naplnění našeho poslání.“²⁹

V předchozí kapitole byla rozebrána problematika spontaneity, zde bude odhalena závislost na náhodě zejména ve tvůrčím výtvarném procesu. Stejně jako předešlá problematika je úzce spojena s výtvarným světem, tak i náhoda zde hraje důležitou roli, jak obecně, tak při práci na autorské knize a jejich náležitosti.

Zde vyvstává otázka: „Co je to náhoda“? Můžeme náhodu očekávat, předpokládat, můžeme ji ovlivnit? Jak náhody využít a lze s ní nějakým způsobem pracovat? Otázky tohoto druhu asi nebudou zodpovězeny, pokud ano, bude to vždy subjektivní názor daného jedince. V životě má náhoda své postavení, to je nesporné. Život sám o sobě může být náhodou. Lidé, vědci, kteří se touto problematikou zabývají, připouštějí, že kdyby se daná věc, například v evolučním vývoji, stala jinak, vše by mohlo být jinak a život jako takový by vůbec nemusel být. Náhody nás zkrátka doprovázejí na každém kroku. Jsou věci dané, věci které se nezmění. Nebe bude asi pořád modré a tráva zelená, ale co nám dnes nebo zítra přinese náhoda nemůže nikdo tušit, nemůže ji ovlivnit a netuší, co náhody způsobí, kam nás zavedou.

Náhoda je jev, pro který neexistují žádná vysvětlení, je nepředvídatelný a tím narušuje všechna naše chápání. Jev neviditelný a nehmatatelný. Neustále se učíme, že vše co se děje má nějakou příčinu a také následek a leccos můžeme ovlivnit, ale přijde-li do cesty náhoda, nezmůžeme nic. Je to nečekaný host, nečekaná událost, která je v racionálním myšlení neuchopitelná, může naše plány zkomplikovat v jiných případech mile překvapit, narušuje zaběhnutý řád a může napomoci v hledání nové cesty, nového směru. Jiný pohled na věc je patrný v čínské knize věštek, kde se s náhodou počítá jako s něčím běžným, že náhoda je podstatou všeho dění a musíme se s ní naučit žít a vyrovnat se s ní.

Zahrávání si s vlivem náhody během tvůrčího procesu, může být vnímána jako hra. A mnohem důležitější než cíl této hry je zde samotný její akt, který v nás vzbuzuje radost, osvobozuje se od racionálního uvažování. Hra, která pomocí výtvarného vyjádření umožňuje uvolnit se, projevit to, co spočívá v podvědomí, rozproudit fantazii a zapomenout na problémy. Jde o hru, kde je výsledek až na druhém místě.

²⁹ RICHŮ, David. *Synchronicita*. 1. vyd. Praha: Triton, 2009, 238 s. ISBN 978-80-7387-204-5, s. 136

Náhoda může být také využita, jedná-li se o věci, záležitosti, o kterých nechceme rozhodovat a spoléháme tak na „vyšší moc“ na něco, co je mezi nebem a zemí, co rozhodnutí udělá za nás, například v hodů mincí či kostkami. S tématem náhody se setkáváme již ve starověku u některých civilizací. Zmínky o hře v kostky nebo metání losu se objevovaly ve starověkém Egyptě, v Řecku, v Římě a jisté zmínky najdeme i v Bibli³⁰. V těchto dobách byla náhoda zřejmě chápána jako něco nadpřirozeného, jako jistý způsob komunikace s Bohem. Až do 17. století se tímto jevem žádný vědní obor nezabývá.

Principy náhody se později stávají součástí mnoha vědních oborů. Taktéž se náhoda stala velkou inspirací v umělecké tvorbě, ať už se jedná o výtvarná, hudební či literární díla. Karel Teige ve své knize *Vývojové proměny v umění* poukazuje na to, že náhoda může být v období krize pro člověka významným ukazatelem a úrodnou půdou pro nové nápady: *„Vždyť poetika od Apollinaira k surrealismu je vzýváním náhod a překvapení, vždyť i Amerika byla objevena náhodou, a když kostky jsou vrženy, nemá umělec, proč by vylučoval náhodu, prospěšnou uskutečnění svého vědomého záměru i nevědomé touhy; v momentech vývojových krizí a zvrátů může být mnohdy hra, náhoda a dokonce i mystifikace počátkem nejúrodnějších objevů“*.³¹

³⁰ BARROW, John. *Teorie všeho*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1996, 269 s. ISBN 80-204-0602-6, s.164

³¹ TAIGE, Karel. *Vývojové proměny v umění*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1966, 489 s.,s. 158

8 Automatismus

*Automatismus je neúčelné, samovolné a bezděčné jednání nekontrolované vůlí, stereotypní pohyb, který si jedinec neuvědomuje.*³²

Automatismus a automatika je téměř stejný výraz, který směřuje zejména k technickému řešení a myšlení. Automatismus se pro každého stává všední, aniž by si to uvědomoval. Vše co například během dne, týdne, měsíce děláme opakovaně je automatismus. Jsou to stereotypní činnosti všedního dne, jako si ráno uvařit kávu, vyčistit si zuby, obléct se. Automatismus je obsažen ve všech oborech a profesích a neméně tak v oborech uměleckých, kde z něho můžeme čerpat a využívat se záměrem i bez záměru, aniž bychom si proces automatiky uvědomovali.

V této práci bylo taktéž využito automatismu, v prvopočátcích možná bez záměru, ale protože se autorka zabývá automatismem i v jiných pracích, i zde se stal nedílným prvkem. V práci jde o automatickou kresbu, ne pouze o samotný automatismus, v tom případě by měla zcela odlišný charakter. V samotné kapitole níže je pojem automatická kresba vysvětlen obecně, tak jak je široké veřejnosti znám. Automatickou kresbu můžeme zařadit pod pojem arteterapie, nebo-li svobodné výtvarné vyjádření lidí, zejména pak psychicky nemocných. V této práci si ovšem autorka automatickou kresbu přetváří a vnímá ji zcela subjektivně, protože není, jako u klasické arteterapie, využito pouze podvědomí, ale jde o kombinaci všech vjemů. Kresby jsou zaznamenávány jak spontánně, automaticky, nahodile tak i se znalostí konvenční kresby i ze zkušenosti subjektivní zkratky. Všechna témata čerpají z reálného života a zároveň tak ze snů, myšlenek, pocitů a přání . Vzniká zde tedy vlastní vymezení pojmu „ *Autorská kresba*“ pro daný čas a prostor.

8.1 Automatická kresba

Automatická kresba slouží k sebepoznávání, touto formou můžeme dostat zprávu naší přirozené individuality a pak změnit své chybné programy, zharmonizovat se sebou samým. Cílem automatické kresby je poznat cestu k naší přítomnosti k pravdě. Automatická kresba může být zprávu naší duše, našeho ducha a hlavně zprávu našeho mistra. Formou automatického pohybu a kresby se učíme rozumět sami sobě. Kresbu pouze sledujeme, jde

³² Slovník cizích slov. [online] [cit. 16. 04. 2015]. Dostupné z WWW: <http://www.slovník-cizich-slov.cz/automatismus.html>

skrze nás, nejsme to my, kdo maluje, jsme pouze prostředníky. Náš život je mnohdy pro nás nesrozumitelný, nečitelný, dáváme si často otázky a hledáme cesty, jak se cítit dobře a radostně, jak být v harmonii, aby nám jako učební lekce nepřicházely stále jen nemoci nebo bouřlivé a bolestivé vztahy. Pomocí automatické kresby můžeme proniknout do energií, které při těchto kontaktech vznikají. Když uvidíme na papíře a v barvách zaznamenaný energie například našich konfliktních vztahů, učíme se jim postupně rozumět. Najednou se v nás otevře nová oblast vnímání a my náhle víme, co v sobě změnit/přijmout, co nám v takových situacích vlastně brání být sami sebou. Pokud použijete automatickou kresbu a jste připraveni se napojit na své Mistrovské Já, jsou informace pomocí automatické kresby jasné, harmonizující a uzdravující. Stačí si vše uvědomit, vpustit toto poznání do svého života a žít.³³

³³ Automatická kresba. [online] [cit. 20. 04. 2015]. Dostupné z WWW: <http://www.kresba.wz.cz>

9 Autorská kniha *Zprávy do Súdánu*

„...umělec má dát svému dílu všechny své síly, svůj talent, svou dovednost, svou vůli, svůj intelekt, všechnen svůj život – ale musí se dát přitom vést něčím, co je nějakým způsobem mimo něj“³⁴

Hlavním cílem této práce bylo vytvořit autorskou knihu. Autorská kniha s názvem *Zprávy do Súdánu* se stává souborem ilustrací a textů, které spolu souvisejí. Dále knihu doprovází cyklus autorských grafik, jak klasických, tak počítačových a nedílnou součástí je soubor velkoformátových tisků na plátno. Všechny tyto náležitosti jsou zpracovány v podobné formě a vycházejí z ilustrací použitých v autorské knize.

Autorská kniha je zpracována klasicky v podobě knihy, jak ji známe. Důraz je kladen na čistotu a jednoduchost ve zpracování i myšlence. Ilustrace se stávají hlavním prvkem této knihy. Pro téměř všechny ilustrace byla zvolena technika kresby, jako charakteristický projev autorky.

Jak již bylo zmíněno inspirací pro tuto práci se staly telefonní hovory a neméně tak psané vzkazy korespondentovi v Súdánu. Právě tyto rozhovory, jež měly půlroční trvání, se staly hlavním zdrojem pro tvorbu ilustrací. Každodenní psané vzkazy a zprávy byly zpracovány samostatně v podobě knihy, která však není součástí této práce, ale některé z těchto textů byly použity jako doprovod kreseb v knize *Zprávy ze Súdánu*.

Prvkem, který se stává v knize dominantou, je kresba, tedy ilustrace. Kresby v této knize můžeme označit jako „telefonní kresby“. Vznikaly především při telefonních rozhovorech s korespondentem v Súdánu. Kresby ovlivněné daným rozhovorem, situací a taktéž podvědomím či psychickým stavem autorky v daném okamžiku. Kresby mohou být vnímány jako záznam toků myšlenek, nebo jako vzkaz. Kresba v této práci by měla fungovat jako sdělovací prostředek, jako vyprávění příběhu, pro každého diváka jiný, subjektivní. Příběh, který si každý může vyložit individuálně, může ho dotvářet nebo zcela vytvářet, a to vlastními myšlenkami, představami a názory. Z jednoho příběhu, příběhu v této knize, mohou díky představivosti diváka vznikat nové i zcela odlišné příběhy. Můžeme říci, že právě to se stává záměrem celé autorské knihy. Záměr zaujmout diváka jak kladně, tak popřípadě záporně. Vtáhnout ho do děje samotného a nechat jen na něm, bude-li příběh akceptovat, bude

³⁴ CHALUPECKÝ, Jindřich. *Úděl umělce, Duchampovské meditace*. Praha: Torst, 1998, 456 s. ISBN 80-7215-050-2, s. 29

se bavit. Bude-li se bavit, může si i hrát. Hrát si s myšlenkami a nápady, které by příběh vytvořený ilustracemi, měl vzbuzovat. Vizuální a obsahová stránka výtvarného projevu je vždy podmíněna subjektivními tendencemi a individuálními vlastnostmi člověka. Kresby využitě v této knize vznikaly v různých obdobích, proto nemají všechny stejný charakter ať už se jedná o použitý nástroj či materiál. V některých případech je kresleno na strukturovaný papír, v jiných jsou použité různé nástroje jako tužky, fixy a jiné kresebné pomůcky. Kresby vznikaly na materiálu, který byl momentálně k dispozici jako poznámkové bloky, zápisníky, dokumenty a jiné. Proto se v některých ilustracích objevují prvky tištěného i psaného textu a záměrně nebyly odstraněny. Jednotlivé ilustrace v knize jsou tedy jiné aby se divák se tak nenudil a neustále objevoval něco nového.

Další součástí cyklu Zprávy do Súdánu jsou autorské grafiky provedené klasickou grafickou technikou, leptem, tedy tiskem z hloubky. Tato technika byla zvolena, protože autorce je ze všech klasických technik nejbližší a má s ní nejvíce zkušeností, bylo zde vsazeno na jistotu. Původním záměrem bylo vytvořit grafické listy technikou akvatinty, ale výsledné listy nebyly podle představ, nehledě na problematičnost při tvorbě samotných tiskových desek, kdy byl zvolen nevhodný materiál a desky kvalitativně neodpovídaly dalšímu zpracování a tisku. Proto byl celý proces přípravy zopakován, ale za použití techniky čárového leptu. Technika byla zvolena hlavně pro její podobnost s lineární kresbou a snahou docílit tak ucelené formy celého cyklu. Grafické listy byly zpracovány samostatně, a to bez použití dalších technik, nebo dále zpracovávány počítačově, tak jako u ilustrací v knize nebo u velkoformátových tisků, kde bylo toto zpracování nezbytné. I proto se tyto tisky liší od celé práce a vzniká tak samostatný soubor. Soubor, který vychází opět z charakteristické kresby, vytvořen klasickou grafickou technikou, ale výsledné tisky jsou pro tuto techniku netradiční, autorské, s novými přístupy k možnostem v tisku a jeho variabilitě. Dále se tisky, od ilustrací v knize, odlišují svojí barevností. V knize je barva využito jen minimálně, má zdůrazňovat jisté prvky či symboly v kresbě, barevné plochy jsou vždy ohraničené. Tady je barva využita celoplošně, hlavně u tzv. standardních listů, kdy jsou různé barvy vtírané do desky v celé ploše a navzájem se mísí. U dalších grafik kontrastuje bílá, čistá plocha s barevnou plochou a kresbou. Zde byly při tisku místa záměrně vykrývána, aby tak grafické listy dostaly jiný, nový rozměr a přiblížily se ilustracím doprovázejících celý soubor prací. Jak již bylo zmíněno, v této práci jde o vyprávění příběhu a jeho dotváření divákem. I u grafických listů jde o jednotlivé příběhy, ale některá

ze zpracování těchto grafik znemožňují divákovi vytvořit si ucelenou představu o příběhu, situaci či myšlence a sám musí zapojit svoji představivost.

Součástí celého souboru jsou taktéž počítačové „autorské“ grafiky tištěné ve formátu B1, tedy 700x 1000 mm. Tyto grafiky opět vycházejí z výše uvedených ilustrací, kreseb. Jedná se o změť kreseb, poznámek, psaného textu a tzv. „grifonáží“ (nedůležité kresby na okraji papíru, většinou nevědomé, automatické, spontánní). Všechny tyto prvky byly počítačově upraveny po předchozím naskenování. Pro tuto práci byl zvolen grafický editor Adobe Photoshop, tedy bitmapový grafický program. Do kreseb a textových prvků nebylo příliš zasahováno, aby neztratily svůj původní kresebný charakter, proto nebylo využito vektorizace. Je zde kladen důraz více na formu zpracování než na stránku obsahovou. Jednotlivé kresby jsou na sebe vrstveny s požadavkem vzbuzení chaosu nebo jsou navzájem propojovány nahodile, spontánně. Také se odlišují od ilustrací v autorské knize svojí barevností. Jednotlivé subjekty jsou jak vícebarevné tak jednobarevné v linii kresby, podkladová barva použita není, pouze čistá bílá plocha jako u celého souboru prací. Chaotická barevnost by měla vzbuzovat radost a hravost. Hravost v myšlenkových pochodech diváka a zaujmout tak svojí netradičností. Právě na těchto tiscích je patrné využití automatismu, spontaneity a náhody, principy jsou si velmi blízké. Je důležité zmínit, že ne vždy a všem se tvorba ovlivněná spontánností a náhodou jeví jako umělecky hodnotná, ale stejně jako v jiných oborech zde panuje rivalita dvou protichůdných směrů. Na straně jedné oslavujeme spontaneitu, intuici, náhodu, svobodu a nevědomí, na straně druhé stojíme v opozici vůči těmto principům a uplatňujeme pouze přísné racionální myšlení. Který z těchto táborů má pravdu nevíme. Pravda je relativní, záleží na subjektivním přístupu k dané věci.

Při práci na počítačových grafikách byla patrná problematika vztahu mezi klasickými výtvarnými projevy a těmi počítačovými, jak daleko můžeme zajít v počítačovém rozhraní se záměrem zachování klasického výtvarného projevu, nebo jeho absolutní transformaci. Zde může být kladena otázka zda-li počítačová grafika je nebo musí být absolutně počítačová bez použití jakéhokoliv nástroje, ale pouze za využití přístroje. Je možné pracovat pouze s bílou plochou v počítačovém prostředí za pomoci běžně využitelných subjektů v grafických editorech jako jsou geometrické tvary, písmo, stíny, barevné plochy a tahy nejedná-li se striktně o užitou grafiku neboli reklamu. Je umělec, výtvarník schopen takto pracovat, pracovat bez materiálů a podkladů, které by měly být jakýmsi předchůdcem pro další počítačové zpracování, jedná-li se o grafiku autorskou. Z této práce je patrné, že bez kresby, jako klasického výtvarného prvku, by tato práce nemohla vzniknout. Celý soubor se stává

autorskou grafikou, kde se mísí poznatky výtvarných technik, klasické grafiky a neméně tak počítačového grafického rozhraní, které napomohlo výslednému zpracování, bez kterého by se tento celek neobešel.

„I v malířství není umělecké dílo pouhou reprodukcí přírody, nýbrž dílem přírody. Pravá technika v sobě obsahuje umění neumělosti nebo něco, co Sabro Hasegawa jmenuje „kontrolovanou náhodou“, takže obrazy dostávají stejně přirozeným způsobem svou formu jako skály a traviny, které na obrazech vidíme.“³⁵

³⁵ WATTS, Alan. *Cesta zenu*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1995, 220 s. ISBN 80-900614-8-6, 248 s, s. 202

Závěr

Hlavním cílem této práce bylo prostřednictvím autorských kreseb, které metamorfovaly nejen do autorské knihy, oživit vzpomínky a zaznamenat je netradičním způsobem a vytvořit tak příběh méně či více srozumitelný ve spojení jak klasických výtvarných technik, tak i nových médií, v tomto případě počítačové grafiky.

Hlavní částí bakalářské práce je praktická část. Teoretická část může být rozdělena na dva okruhy, které spolu souvisejí. V prvních kapitolách jsou uvedena fakta a vysvětlena problematika pojmů, které doprovázely celou tvorbu této práce. V části druhé je pozornost soustředěna na konkrétní předkládaný soubor „*Zprávy do Súdánu*“, kde je rozebrán postup a přístup ke zhotovení cyklu a neméně tak vysvětlení některých pojmů, ve kterých autorská kresba spočívá, jako je spontaneita, náhoda či automatismus a subjektivní pohled na ně.

Téma *Grafika v souvislostech* je širokým tématem a zůstává nadále otevřeno. Představuje velké množství možností a realizací a touto prací není zdaleka vyčerpáno. V této práci je chápáno spíše v užším slova smyslu, zejména ve vzájemném prolínání grafiky počítačové a klasické kresby, tak aby výsledek jak praktické, tak teoretické části byl uchopitelný.

Seznam použité literatury

- BROŽOVÁ, Vlasta a Marta PEŘINOVÁ. *Kreslíme, malujeme, modelujeme*. 1. vyd. Praha: fortuna, 1994. 174 s. ISBN 80-7168-018-4.
- ROESELLOVÁ, V. *Techniky ve výtvarné výchově*. Praha : Sarah, 1996. 241 s. ISBN 80-902267-1-X.
- MARCO, Jindřich. *O grafice*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1981. 512 s. ISBN 23-028-81
- BARTONĚ, Ing. Jaroslav. *Tiskové techniky: předtisková příprava*. 2. Štětí: Vyšší odborná škola obalové techniky Štětí, 2000. 34 s. ISBN 80-902540-0-4.
- LEO, Pavlát. *Tajemství knihy*. Praha: Albatros, 1988, 272 s.
- HORÁČEK, Radek. „Kniha jako výtvarné vyjádření“. *Fenomén kniha. Výtvarná výchova a umění knihy*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 36
- DĚDINOVÁ, Tereza. „Písmo obrazů, obrazy z písma. Česká vizuální poezie.“. *Fenomén kniha. Výtvarná výchova a umění knihy*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 24
- HARRIES, Karsten. *Smysl moderního umění*. Brno: Host, 2010, 160 s. ISBN 978-80-7294-371-5. S. 112
- Kolektiv autorů: *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 2001, s. 706.
- RICHO, David. *Synchronicita*. 1. vyd. Praha: Triton, 2009, 238 s. ISBN 978-80-7387-204-5, s. 136
- BARROW, John. *Teorie všeho*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1996, 269 s. ISBN 80-204-0602-6, s. 164
- TAIGE, Karel. *Vývojové proměny v umění*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1966, 489 s., s. 158
- WATTS, Alan. *Cesta zenu*. 1 vyd. Olomouc: Votobia, 1995, 220 s. ISBN 80-900614-8-6, 248 s, s. 202

Seznam obrazových příloh

Obr. 1: ukázka exlibris (Váchal Josef) /

<http://www.vachal.cz/ukazky/exlibris.html>

Obr. 2: ukázka kodexu z poloviny 15. století /

http://www.nm.cz/KnihovnaNM/img/tisky/jensky-kodex-hus_1.jpg

Obr. 3: Leonardo Da Vinci, Studie hlavy, 1505 /

<http://www.malovanikresleni.cz/album/inspirace-figuralni-kresba/vytvarny-atelier-malovani-kresleni-tomas-kubik-inspirace-9-jpg1/>

Obr. 4: Ukázka klasického zpracování autorské knihy /

<http://milada13.galerie.cz/5587351-knihy-i#82878001>

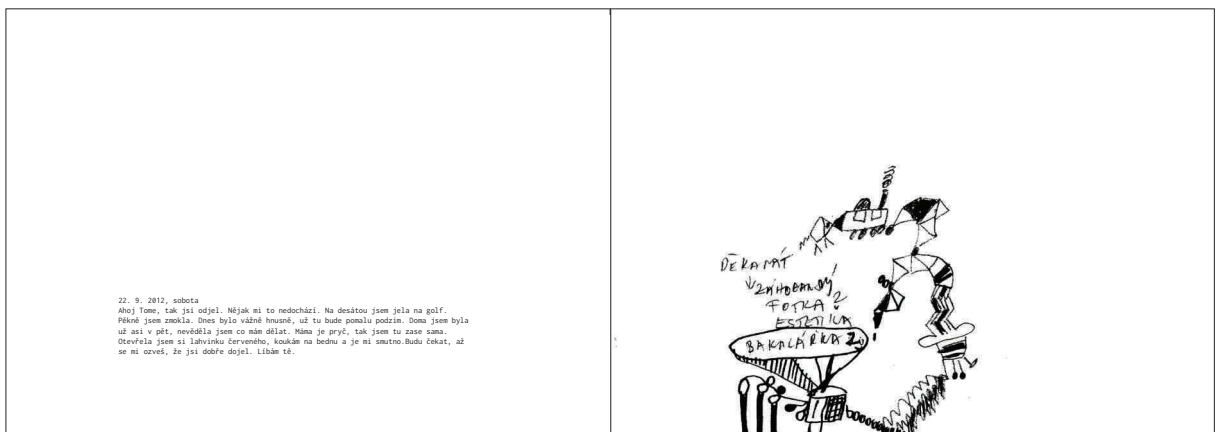
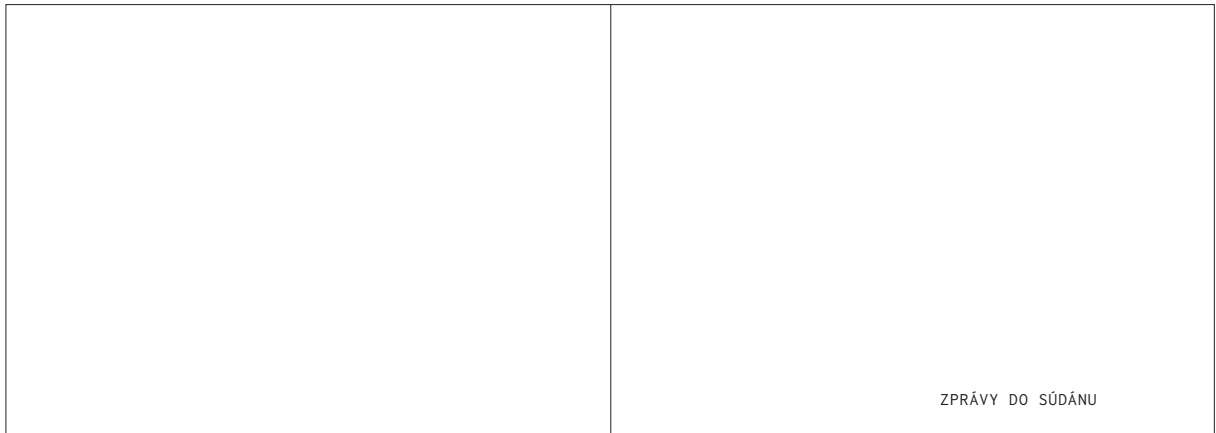
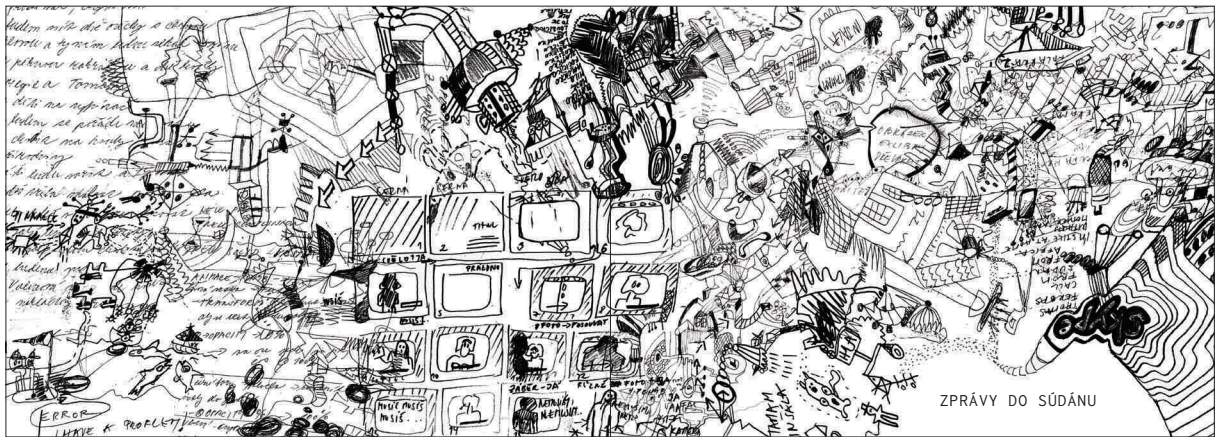
Obr. 5: Ukázka zpracování autorské knihy s netradičními materiály /

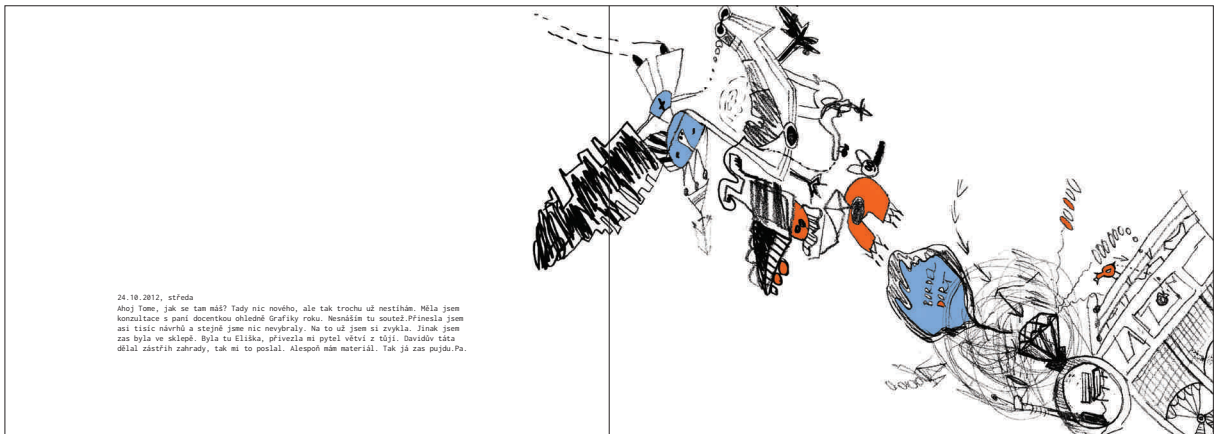
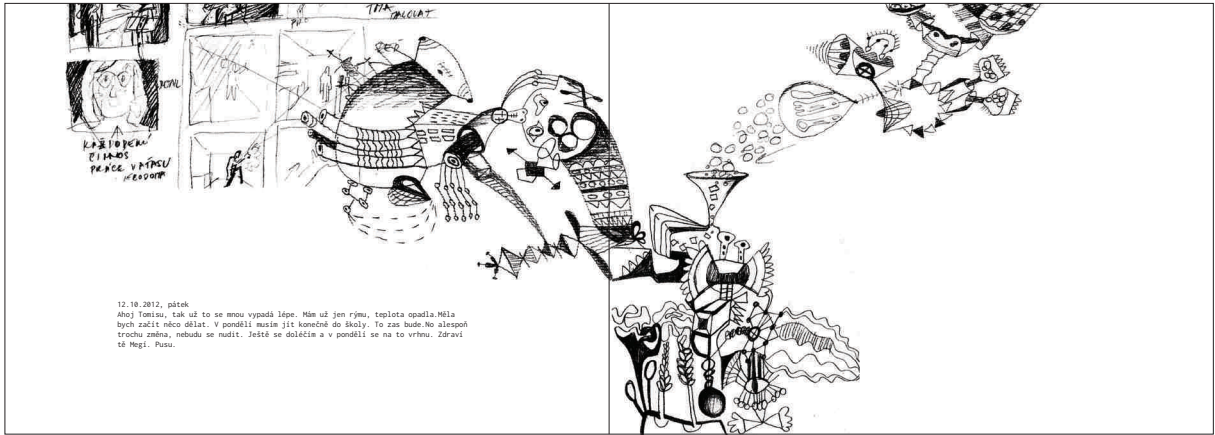
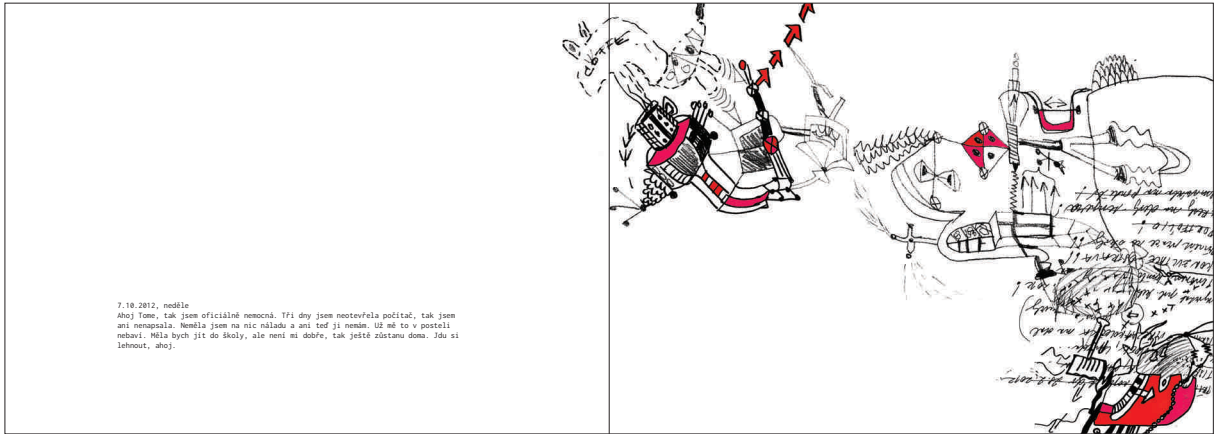
<https://jergus.files.wordpress.com/2012/02/masiarskadoska.jpg>

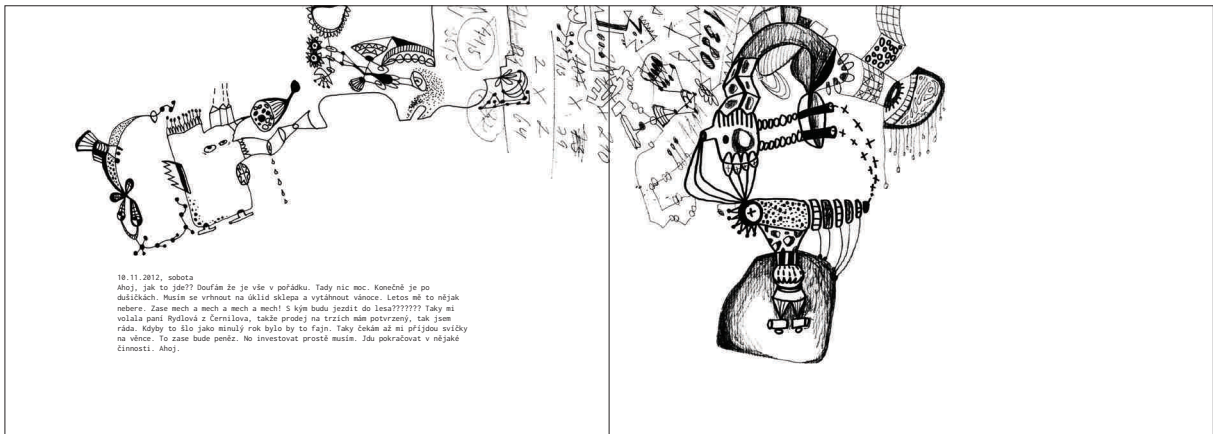
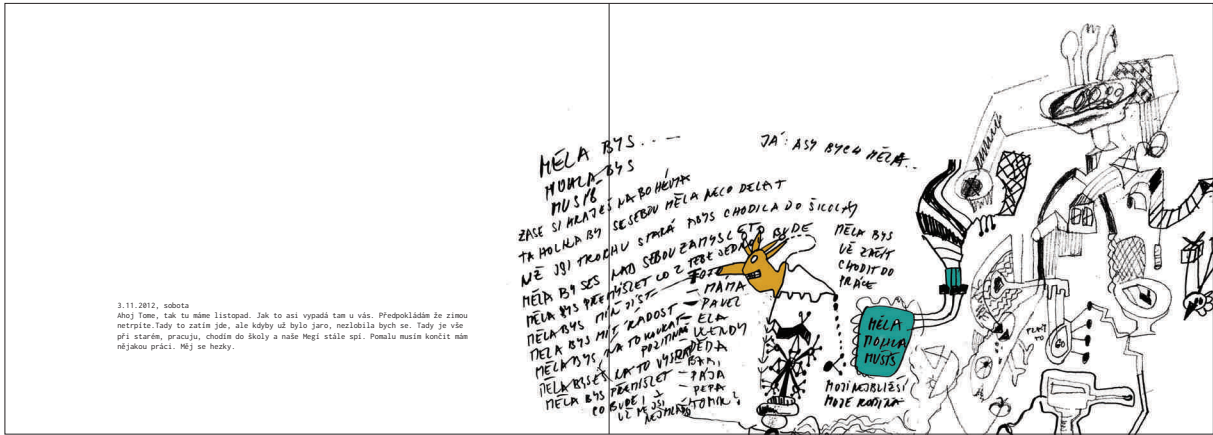
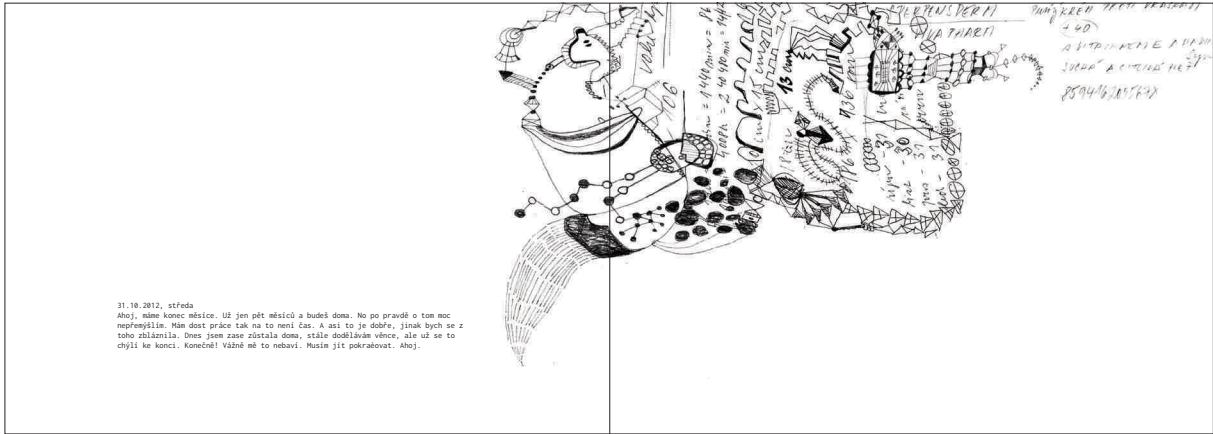
Přílohy

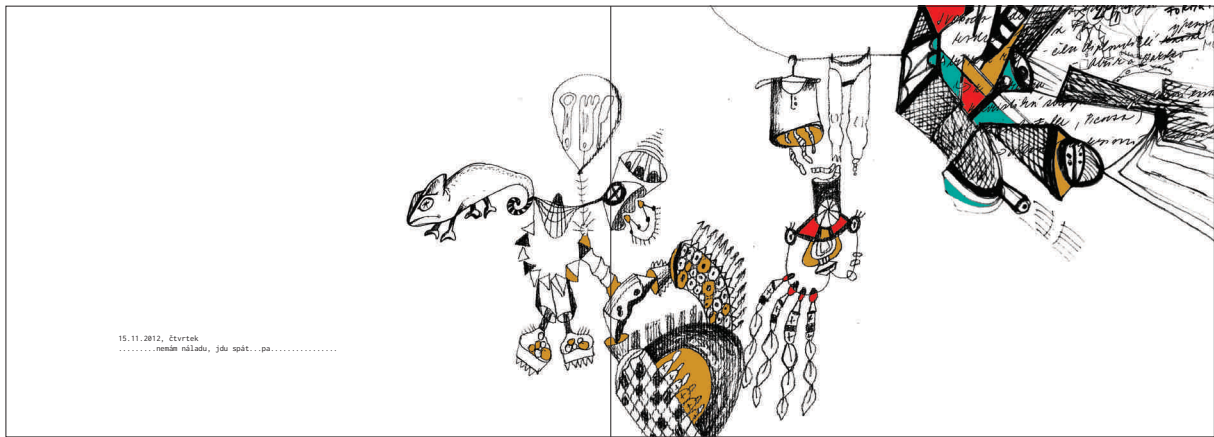
1 Autorská kniha.....	I
2 Počítačové grafiky I	X
3 Počítačové grafiky II	XVII
4 Klasické grafiky	XX

1 Autorská kniha

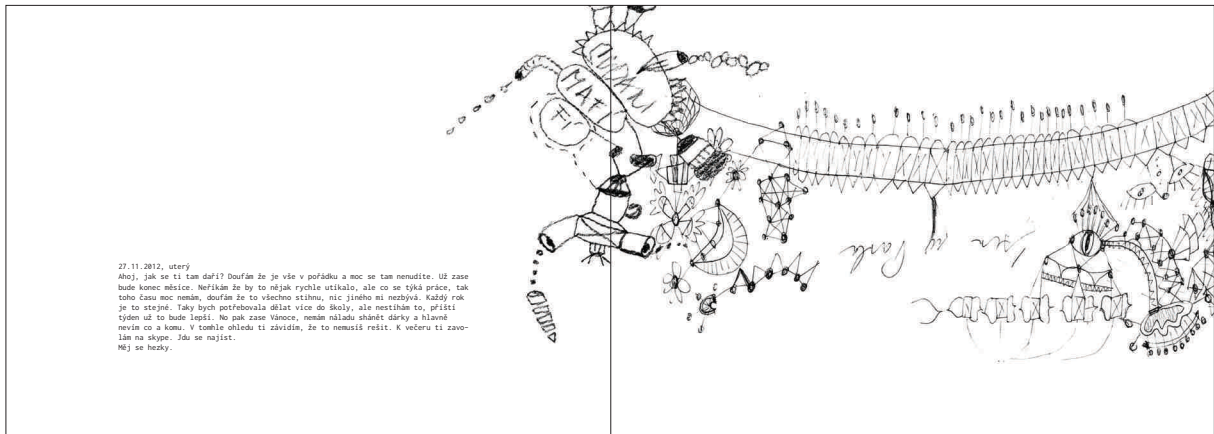

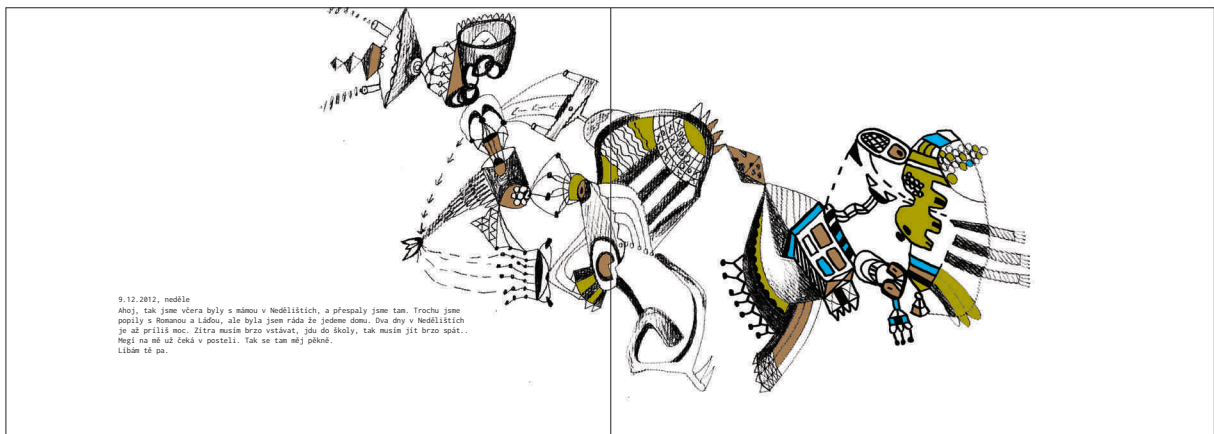

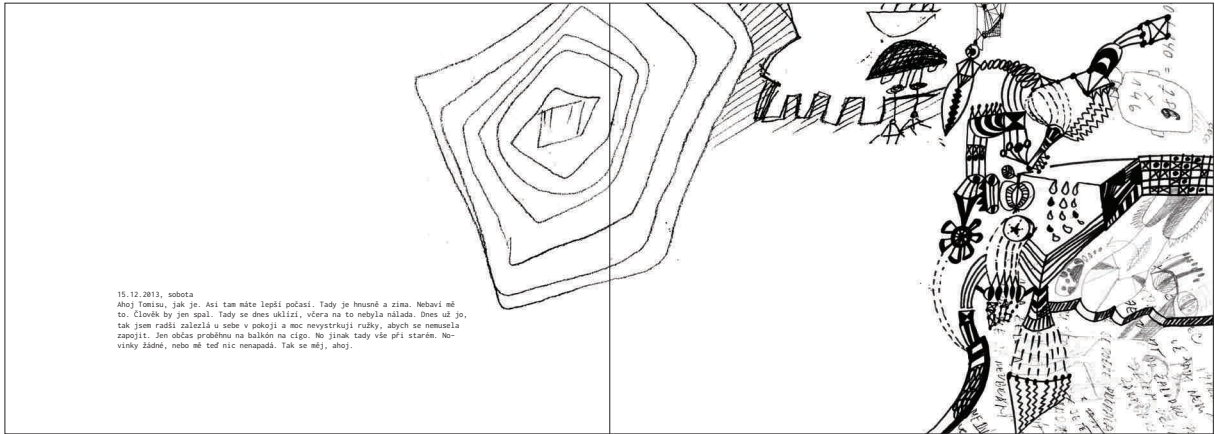
15.11.2012, čtvrtek
nemám náladu, jdu spát...pa.....

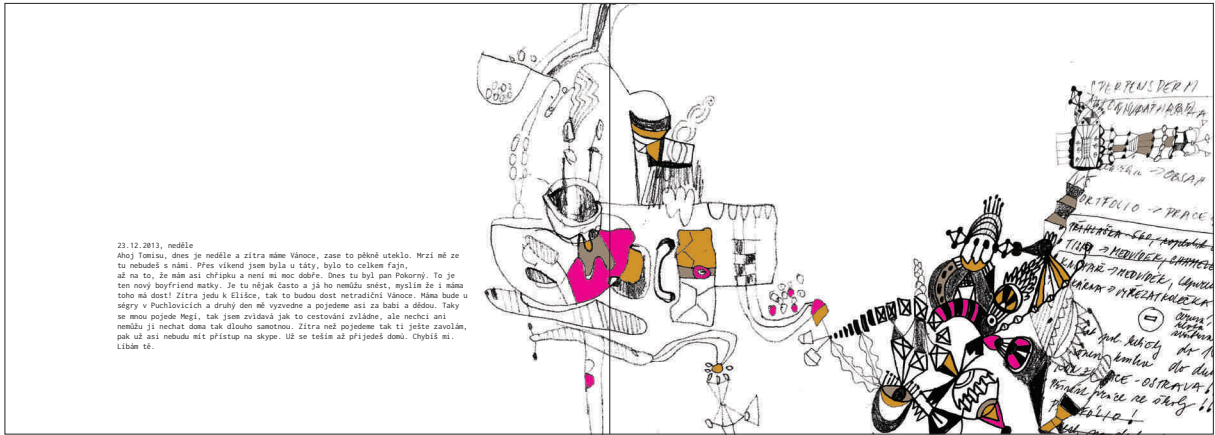
27.11.2012, úterý
 Ahoj, jak se ti tam daří? Doufám že je vše v pořádku a moc se tam nemudíte. Už zase bude konec měsíce. Nerádkám že by to nějak rychle utíkalo, ale co se týká práce, tak toho času moc nemám, doufám že to všechno stihnú, nic jiného mi nezbyvá. Každý rok je to stejné. Tak bych potřebovala dělat více do školy, ale nestíhám to, příští týden už to bude lepší. Ne pak zase Vánoce, nemám náladu ohledit dárky a hlavně nevím co a komu. V tomhle ohledu ti závidím, že to nemusíš řešit. K večeru ti zavolám na skype. Jdu se najíst.
 Hej se hezky.

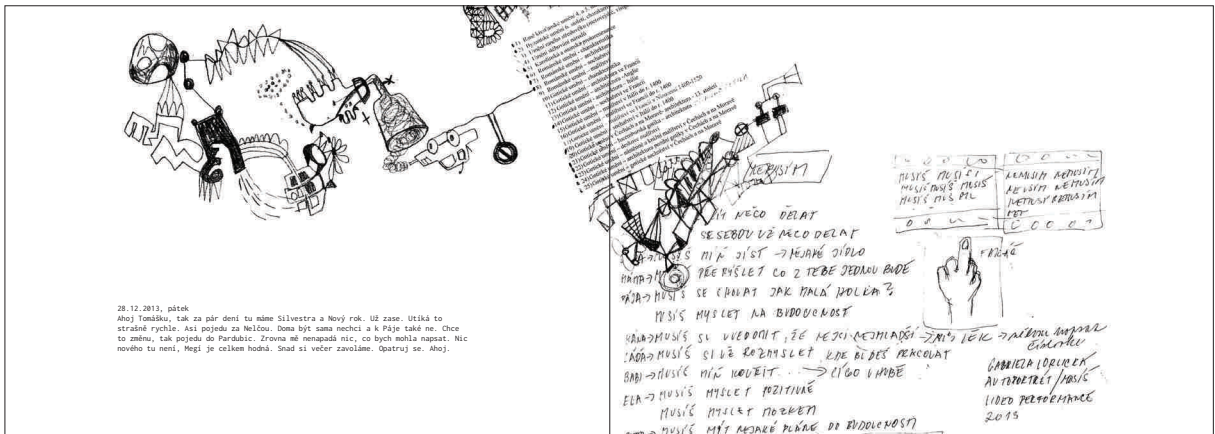
9.12.2012, neděle
 Ahoj, tak jsme věra byly s mámou v Nedlitzích, a přespaly jsme tam. Trochu jsem popíjly s Romanem a ládu, ale byla jsem ráda že jdem domů. Dva dny v Nedlitzích je sí příliš moc. Zítra musím brzo vstávat, jdu do školy, tak musím jít brzo spát. Hej! Na mě už čeká v posteli. Tak se tam měj pěkně.
 Líbám tě pa.

15.12.2013, sobota
 Ahoj Tomisu, jak je. Asi tam máte lepší počasí. Tady je hnusná a zima. Nebaví mě to. Člověk by jen spal. Tady se dnes už cítí, věra na to nepyla náladu. Únes už je, tak jsem radši zalezla u sebe v pokojí a moc nevystruji ručky, abych se nemusela zapojit. Jen občas proběhnu na balkon na čigo. No jinak tady vše při starém. No-vizky žádné, nebo mě teď nic nenapadá. Tak se mej, ahoj.

23.12.2013, neděle
 Ahoj Tomisu, dnes je neště a zítra máme Vánoce, zane to pěkně utrálo. Mzí mě ze tu nebuděš s mami. Přes víkend jsem byla u táty, bylo to celkem fajn, až na to, že mám asi chřipku a není mi moc dobře. Únes tu byl pan Pokorný. To je ten nový hofbrndr matky. Je tu nějak Čarso a já ho nemůžu snést, vyřil že s mami toho má dost! Zítra jedu k Elišce, tak to budou dost netradiční Vánoce. Mami bude u sery v Puchlovicích a druhý den mě vyvezde a pojedeme asi za bubí a obůdu. Tak se mnou pojede Megi, tak jsem zvlášť jak to cestování zvládne, ale nechci ani nemědu ji nechat doma tak dlouho samotnou. Zítra než pojedeme tak ti ještě zavolám, pak už asi nebudu mít přístup na skype. Už se těším až přijedáš domů. Chybíš mi. Líbám tě.

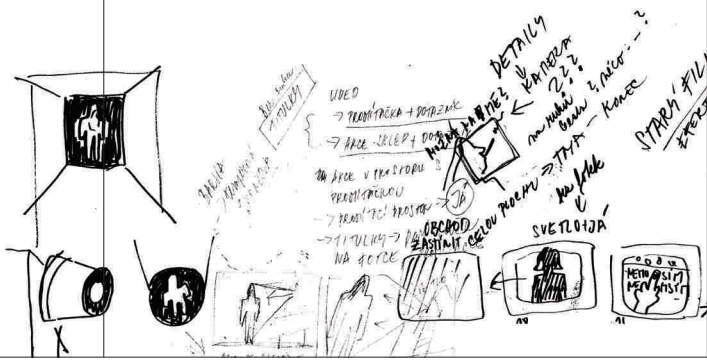

28.12.2013, pátek
 Ahoj Tomišku, tak za pár dní tu máme Silvestra a Nový rok. Už zase. Utíká to strašně rychle. Asi pojedou za Nelou. Doma být sama nechci a k Páje také ne. Chce to změnu, tak pojedou do Paradič. Ironie mě nenapadá nic, co bych měla naplat. Nic nového tu není. Mezi je celkem hodná. Snad si večer zavoláme. Opátruj se. Ahoj.

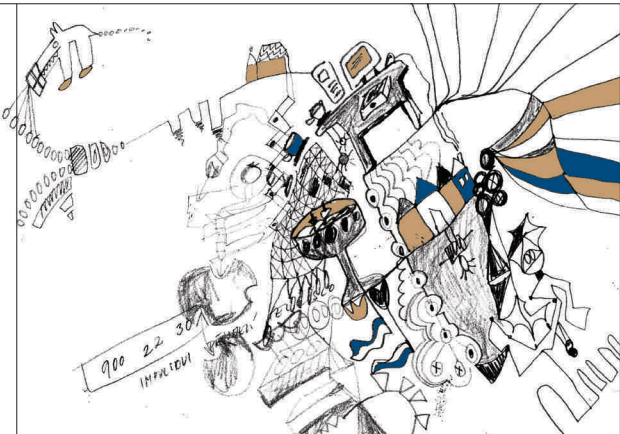
1.1.2013, úterý
 Ahoj, tak je tu Nový rok. Už zase. Copak nám asi přinese. Asi nic extra jako ten předtím. Už jsem konečně doma. Byla jsem u tá Helgy. Cesta vlakem byla nekonečná a na nádraží to byl samej sociál. Tak jsem se najedla a pujdu si lehnout. Je tu ještě pan Pokorný. Jedou s mámou do HK na obřestroj. Ja nejdu je tam zima a mám toho dost. Tak já jdu do postele pa.

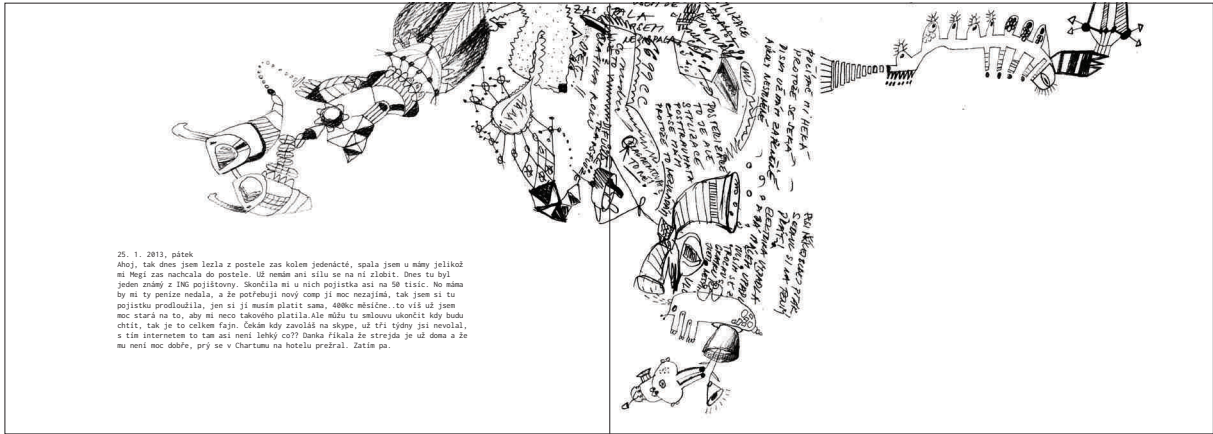

11. 1. 2013, pátek
 Ahoj, tak tu máme zase víkend. Utíká to nějak rychle. Teda jak co. Ně utíká dlouhové období, vůbec nevím, nějak se nemůžu dostat k nějak práci. Zato čas svého příjezdu se moc nepřiblížuje. Máma zas řadí s vysavačem. Nechá se to poslouhat. Taký musím zajet k vám domu, půjčit si tu prumitacku abych mohl začít odliš to video do školy, asi tam zapudu strca. Musím jít pa.

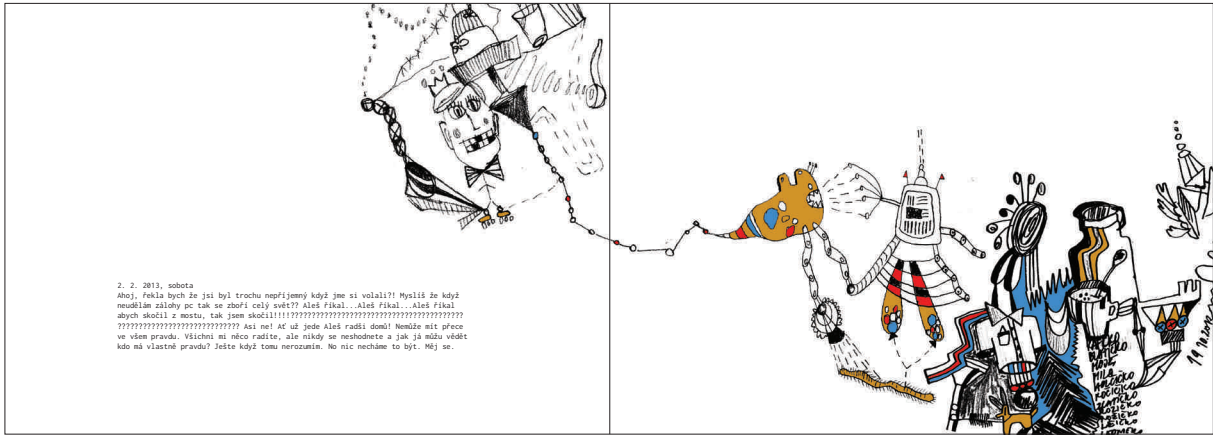

19. 1. 2013, sobota
 Ahoj Tome tak začínám být pěkně zoufalá. Můj notebook začíná rezignovat... Strašně se přehřívá a nové programy nevidím, už mi asi po desáté spadl. A pak ta krakna od Pavla. Je ponalá jak šnek, ale nepřehřívá se a tak mám větší šanci něco udlít aniž by se celý comp vypnul. Taký jsem si musela půjčit notebook od mámy. To je šílený křan. Více se mi nedáří. tentokrát je chyba vážně v technice a novou si poříditi nemůžu. Jenom nainstalovat nový monitor byla nadlidská síla, byla jsem zoufalá, bolela jsem jak malé dítě. Na bytve věci jsem vážně pako! Nakonec jsem přišla na to jak vyřešit optimální rozměry plochy na monitoru a rozlišení. Bohužel můj problém s videem to neřeší, začínám pochybovat je to zvláště udlít. Zase je půlnoc a já na ten monitor už ani nevidím, jdu spát. Zatím pa a dobrou.

25. 7. 2013, pátek
Ahoj, tak dnes jsem ležela z postele zas kolem jedenácté, spala jsem u mámy jelikož mi Megi zas nachala do postele. Už nemám ani sílu se na ni zlobit. Dnes to byl jeden z mnoha z 180 pojistkových. Skončila mi u nich pojistka asi na 50 tisíc. No mám by mi ty peníze nedala, a že potřebuji nový computer, tak jsem si tu pojistku prodloužila, jen si ji musím platit sama, 400 Kč měsíčně, to víš už jsem moc stará na to, aby mi něco takového platila. Ale můžu to smlouvu ukončit kdy budu chtít, tak je to celkem fajn. Čekám kdy zavolá na skype, už tři týdny jsi nevolal, s tím internetem to tam asi není lehký co? Douka říkala že strejda je už doma a že mu není moc dobře, pry se v Chartově na hotelu přebral. Zdrav pá.

2. 2. 2012, sobota
Ahoj, říkala bych že jsi byl trochu nepříjemný když jme si volali??? Myslíš že když vyměním zálohy pc tak se zhorší celý svět?? Aleš říkal... Aleš říkal... Aleš říkal... Aleš říkal...
??
??
Asi ne! Ale už jede Aleš radši domů! Nemůže mít péče ve všem pravdu. Všichni mi něco radíte, ale někdy se neshodnete a já já měžu vědět kdo má vlastní pravdu? Jestli když tomu nerozumím. No nic nechapeme to být. Měj se.

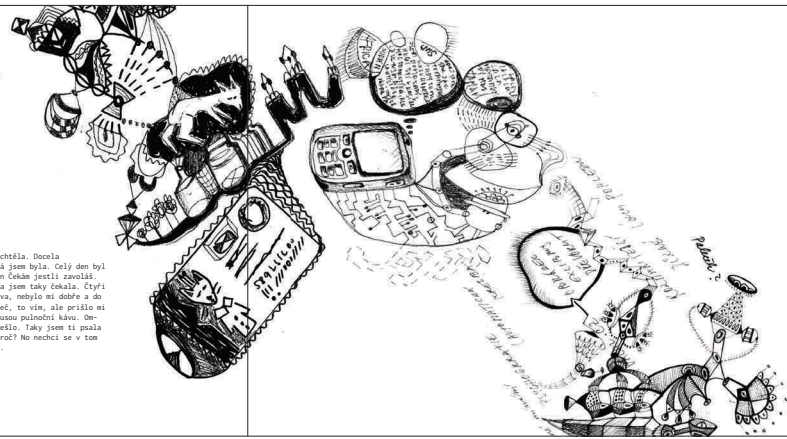

7. 2. 2013, čtvrtek
Ahoj! Tomu, dnes jsem byla ve škole, měla jsem poslední zkoušku asi jsem dostala za jednu, ale to moc dlešitě není. Nevin, byla to slavná zkouška, profesor moc radí nebyl a já taky ne. Dnes jsem celý den podrážděná. Tak jsem zoztra vyjela na Pavla F., ani vlastně nevím proč, chudák, nevěděl co si myslit. Dnes je prostě divnej den. Chce se mi jen brečet, nechce se mi nic dělat. Připadá mi že všechno co dělám, dělám špatně nebo bych mohla dělat líp. Nevin co po škole budu dělat, co ze mě jednou bude. Asi to ani nechci vědět. Nějak to dopadne. Stojí všechno za

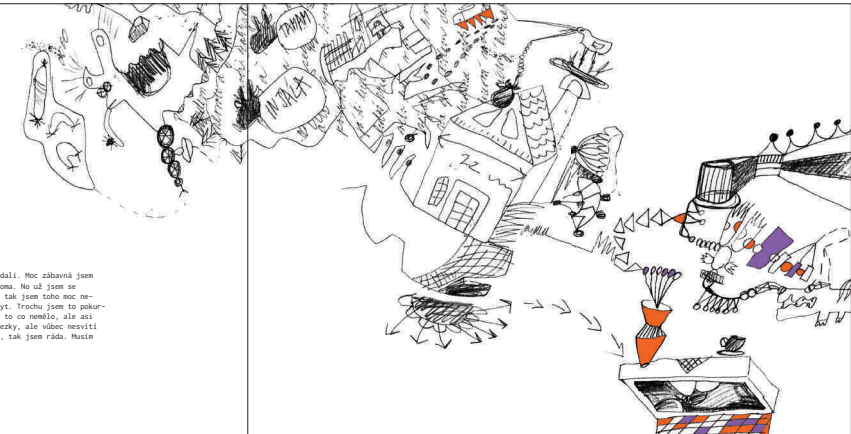
20.2.2013, středa
 Ahoj Tome, tak jsem konečně doma ze školy. Dnes jsem měla ty konzultace. Boli mě z toho hlava, ale vše šlo celkem hladce. S paní docentkou jsme se tak nějak na všem domluvily a dokonce jsem se i shodly. Taký mě šéfkla dych poslala přihlášku na VŠ do Ostravy, tak jsem jí posílala. Jste to musím zaplatit, ale nemám peníze tak poprosím Páju jestli mi to zaplatí. Také jsem byla u profesora na grafiku budu u něj dělat lepty na bakalářku. Je to starší chlapek a trochu staromódní a když jsem na něj vybalila svůj záměr byl z toho trochu vyplašený, ale ono to nějak dopadne. Příjemky na tu věžku jsou už v dubnu tak mám co dělat. Budu tam taky muset jet na konzultace. Zatím pa

27.2.2013, středa
 Ahoj. Tak včera jsem si moc nepopovídali. A to jsem vědět chtěla. Docela se bojím že dnes zavoláš a nebudu vědět co fict. A naštván jsem byla. Celý den byl na prd a já o tom chtěla s někým mluvit. S tebou! Každý den čekám jestli zavoláš. Mírně ahy mi nepovídi internet každýho ráno volal. Včera jsem taky čekala. Čtyři hodiny! Chtěla jsem s tebou mluvit. Celý den mě bolela hlava, nebylo mi dobře a do toho ty peníze. A pak? Určitě se ano se mnou taky nebyla řeč, to vím, ale přišlo mi celkem smutný že rádi mýšl náhodou a nepůjčí si dávat s Husou půlnocní kávu. Omlouvám se nechtěla jsem být nepřijemná, ale jinak to asi nešlo. Taký jsem ti psala me, neodpověděl si. Někdy když ti napíšu tak neodpovíš! Proč? Ne nechci se v tom moc brát. Co se stalo, stalo se, snad dnes zavoláš. Ahoj.

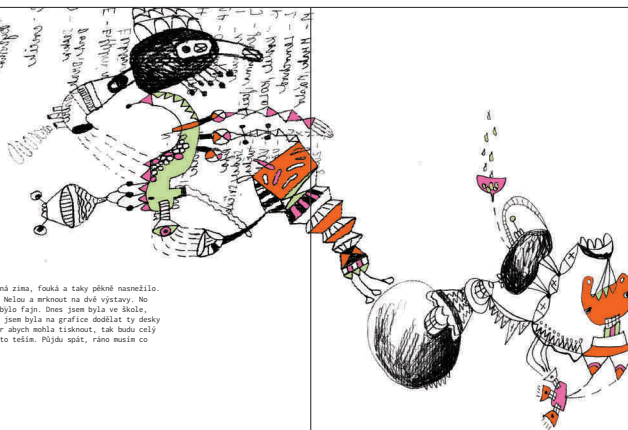
1.3.2013, pátek
 Ahoj Tome, jsem ráda že jsi včera zavola, že jsme s popovídali. Moc zábavná jsem asi nebyla, ale co se dá dělat. Tak za 5 dní bys měl být doma. Ne už jsem se sněfila s tím, že to tak nedopadne. Megi celou noc prudila tak jsem toho moc neaspala. Dnes jsem na ty kovové desky na leptání dávala kryt. Trochu jsem to pokurvila. Asi to bylo málo vpráhe, tak se mi ve vodě vypálo i to co nemělo, ale asi to zaretukují a bude to snad dobrý. Dnes je venku celkem hezký, ale vůbec nesvítí sluníčko, tak je celý den šero, ale zítra má být pry hezký, tak jsem ráda. Musím jít vymýt tu desku. Měj se a puss.

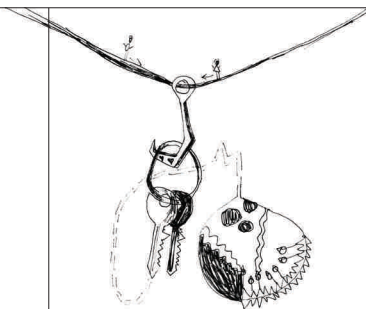
7.3.2013, čtvrtek
 Ahoj Tome, tak mezi tím co si díváš kávu a bábovku s Husou, píšu tyhle řádky. Dnes máš svátek. Vše nejlepší!! Já jela dnes na otočku do školy, domů jsem jela s mámou, stavovaly jsme se v lidlu na nákupu. Musela jsem platit já, jelikož ona nemá do neděle doma. Mugi zase chytila druhá miza, tak taďy lítá a hraje si s nějakým bor-delen. Vždycky někde něco vyřtoursá. Asi jí to zabavín. Je to celkem randál, tak aby nevzhutila mámu. Tak jó jó. Ahoj.

20.3.2013, středa
 Ahoj, jak jó? Máte tam teplo? Tady je strašná zima, fouká a taky pěkně osonežilo. Včera jsem v té vánici jela do Pardubic. Za Nelou a mrknout na dvě výstavy. No nic moc, ale pokecaly jsme s Nelou, tak to bylo fajn. Dnes jsem byla ve škole, měla jsem zas konzultace s docentkou a taky jsem byla na grafice dodávat ty desky na tisknutí. Profesor mi zadřídil ten ateliér abych mohla tisknout, tak budu celý čtvrtek a pátek ve škole, ale celkem se na to těším. Půjdu spát, ráno musím co nejrychle vstávat. Pa.

27.3.2013, středa
 Ahoj Tome, tak kdepak tě mám? No prý dorazíš v sobotu, takže se uvidím v sobotu. Klíde nechám ve dveřích. Těším se!!

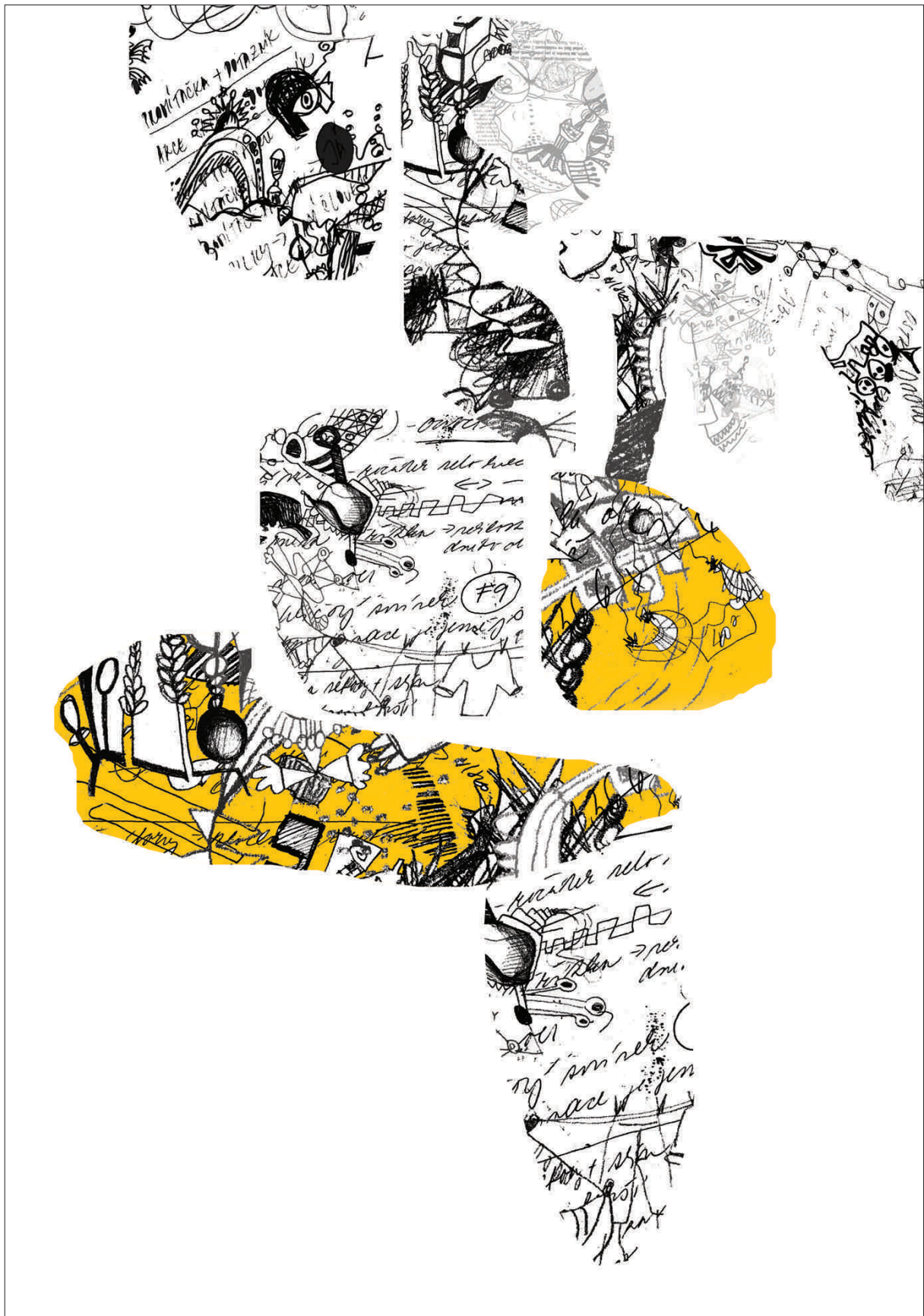
2 Počítačové grafiky I

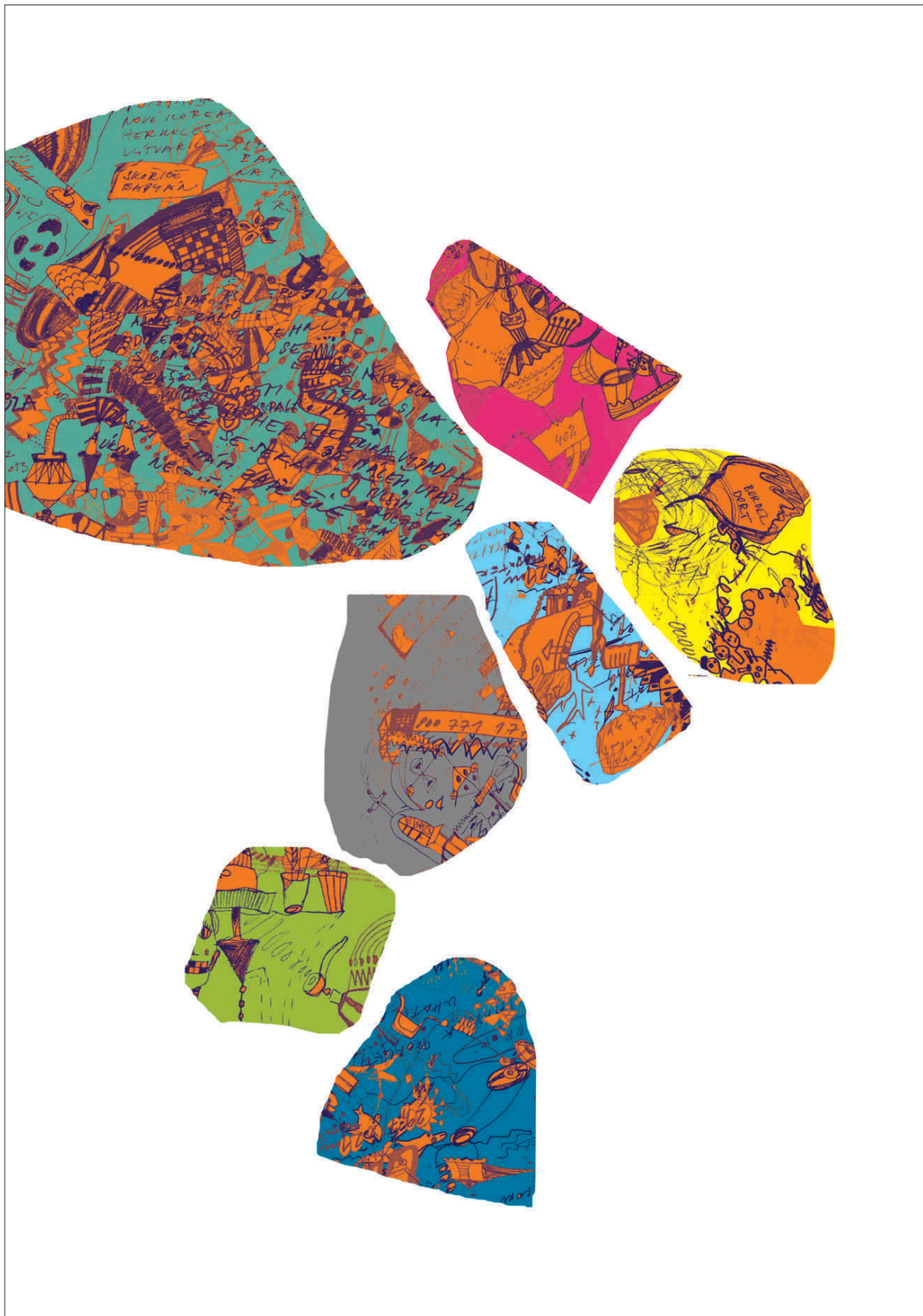

b

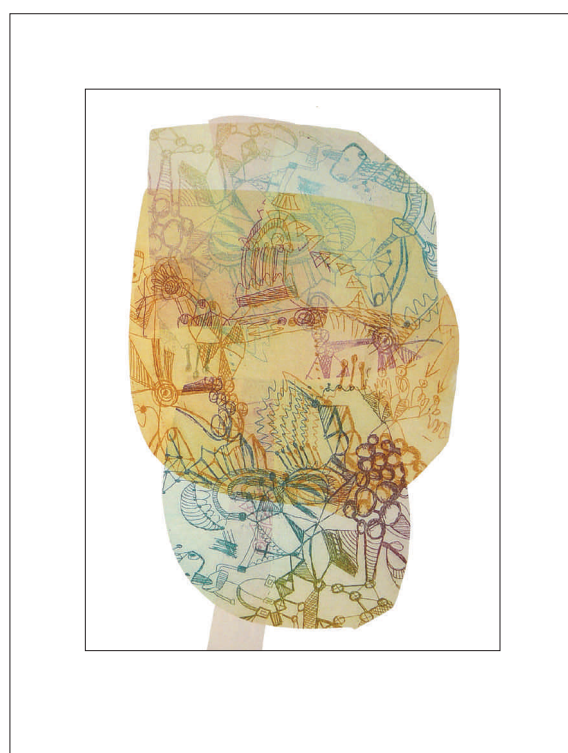
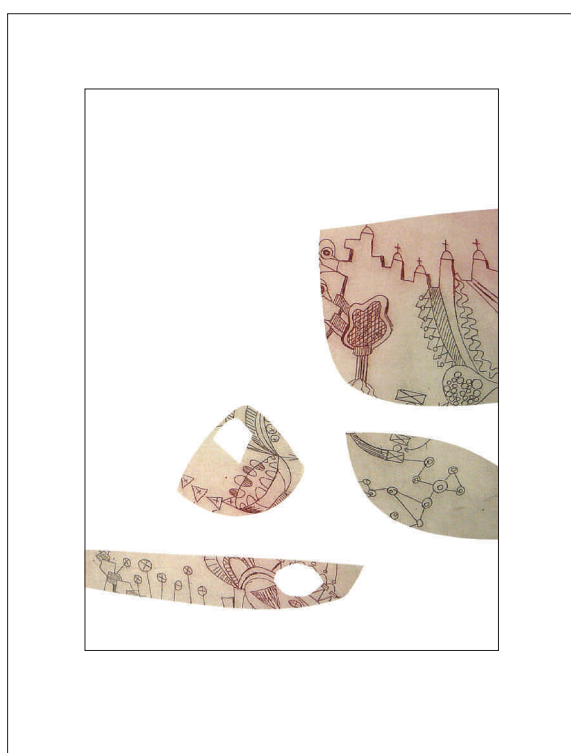
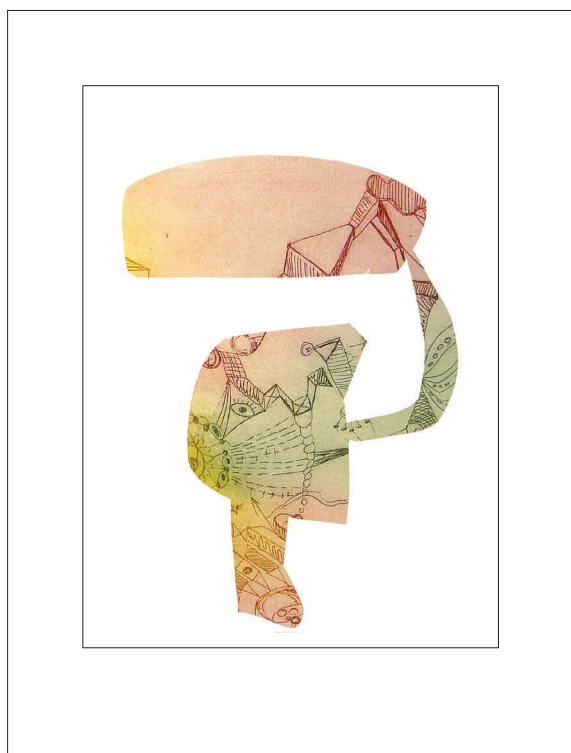

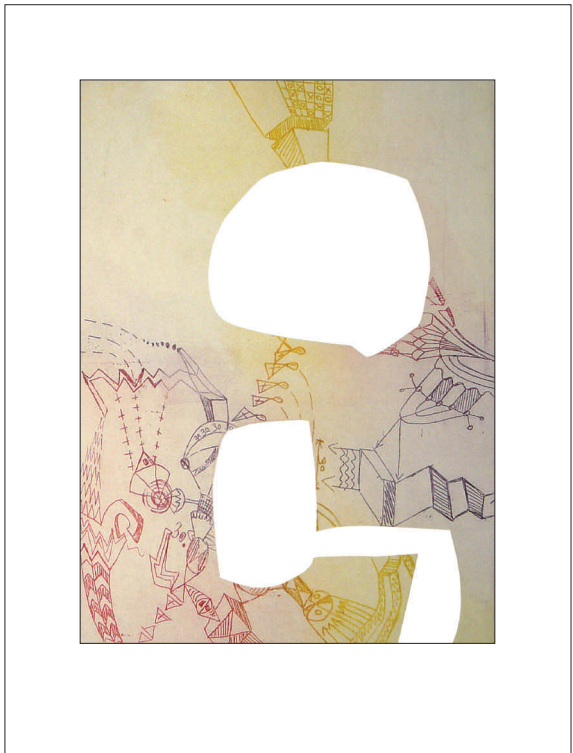
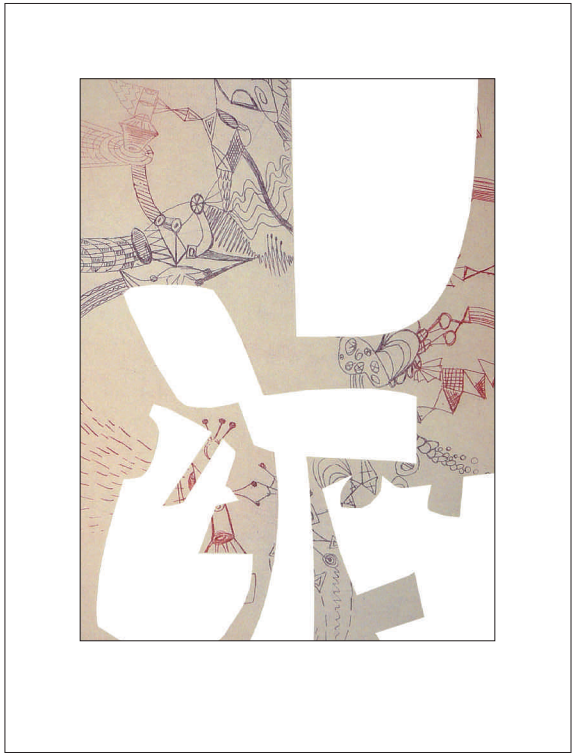

c

4 Klasické grafiky

d

^a Autorská kniha, digitální tisk, 420 x 297mm

^b Počítačové grafiky I, digitální tisk, 700 x 1000mm

^c Počítačové grafiky II, digitální tisk na plátno, 1000 x 1000mm

^d Klasické grafiky, čárový lept, 242 x 328mm